

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Andrea Havranová

Ochrana podoby a soukromí u veřejně známých osob

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Ochrana podoby a soukromí u veřejně známých osob*“ zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Olomouci dne 11. 11. 2023

.....

Andrea Havranová

Poděkování:

Ráda bych zde uvedla své poděkování JUDr. Petru Prchalovi, Ph.D. za nasměrování a rady. Zároveň bych chtěla poděkovat rodině a kamarádům za velkou podporu a trpělivost po celou dobu studia.

Obsah	
Úvod	6
1. Základní pojmy	9
1.1 Osobnost	9
1.2 Soukromí	11
1.3 Podoba	13
1.4 Média	14
1.5 Veřejně známá osoba.....	15
2.Pojem podoba a soukromí ve smyslu občanského zákoníku	17
2.1 Ustanovení § 84, § 85 občanského zákoníku	17
2.2 Ustanovení § 86 občanského zákoníku	19
2.3 Ustanovení § 87 občanského zákoníku	20
2.4 Ustanovení § 88 a § 89 občanského zákoníku.....	21
2.4.1 Užití k ochraně práv nebo právem chráněných zájmů	21
2.4.2 Zákonná úřední licence.....	23
2.4.3 Zákonná licence ochrany veřejného zájmu	23
2.4.4 Vědecký účel	23
2.4.5 Umělecký účel	23
3.Historie ochrany podoby a soukromí	25
3.1 Ochrana podoby.....	25
3.2 Ochrana soukromí	26
4.Judikatura	28
4.1 Hannover proti Německu.....	28
4.2 Tiriac proti Rumunsku.....	31
4.3 Nález Ústavního soudu, sp.zn. I. ÚS 367/03	32
4.4 Usnesení Ústavního soudu, sp.zn. I ÚS 2246/12.....	34
4.5 Usnesení Ústavního soudu, sp.zn. II. ÚS 468/03	36
4.6 Rozsudek Nejvyššího soudu, sp.zn. 30 Cdo 42/2011	37
4.7 Nález Ústavního soudu , sp.zn. III. ÚS 256/01	38
5.Ochrana podoby a soukromí vs svoboda projevu a právo na informace	40
6.Ochrana podoby a soukromí u veřejně známých osob	44
Závěr	48
Seznam použitých zdrojů	50
Právní předpisy	50
Monografie a komentáře.....	50

Judikatura	52
Elektronické zdroje.....	53
Abstrakt.....	54
Klíčová slova	55

Úvod

Téma mé diplomové práce „Ochrana podoby a soukromí u veřejně známých osob“ jsem si vybrala z důvodu mého zájmu o osobnostní práva a rovněž z důvodu, že nemajetková práva mě v průběhu mého studia napříč různými předměty bavila a zajímala ze všeho nejvíc, a to právě proto, že se jedná o práva, která vznikají člověku „přirozeně“. Život, zdraví, důstojnost a i soukromí patří mezi statky, jejichž ochrana byla vyžadována od počátku civilizované lidské společnosti.

Jak jsem již zmiňovala, hovoříme o právech člověku přirozených, a jejich ochrana by měla být poskytována na nejvyšší možné úrovni. U ochrany osobnostních práv je nutné, aby zákon reagoval dynamicky. Doba jde neustále kupředu, společnost se vyvíjí a s tímto vývojem přirozeně vzniká i více rizik a způsobů, jak zasáhnout do něčích (nejen osobnostních) práv. Právní stát by tedy měl být schopen reagovat na tento vývoj a ochranu poskytnout ve všech možných situacích, jež se právě díky zmiňovanému vývoji mohou neustále obměňovat. **Nabízí se tedy otázka, jaký je právní rámec pro ochranu podoby a soukromí veřejně známých osob nejen obecně, ale i v online prostředí a jak by měly být aplikovány stávající právní předpisy?**

Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, poskytoval ochranu podobě, avšak zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále „občanský zákoník“) poskytl detailnější a komplexnější úpravu. Zejména pak zakotvením specifické úpravy ochrany soukromí, která byla v předchozí úpravě součástí ochrany osobnosti, nikoliv však samostatně.

Podstatnou roli sehrál i zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále „autorský zákon“), jenž se stal inspirací pro změny, které občanský zákoník z roku 2012 přinesl. Avšak zatímco občanský zákoník poskytuje spíše obecnou ochranu osobnostních práv, autorský zákon se zaměřuje na ochranu autorských práv a práv s nimi souvisejících, včetně ochrany autorského díla. I v současné době můžeme pozorovat prolínání těchto dvou právních předpisů, kdy například při použití fotografie, která zachycuje podobu konkrétní osoby, může se uplatnit ochrana podoby podle občanského zákoníku a zároveň může být potřeba získat souhlas autora fotografie nebo respektovat jeho autorská práva podle autorského zákona.

Porušením předmětných práv může jedinci vzniknout jak škoda majetková, tak i nemajetková, která se může projevat v podobě jisté společenské dehonestace anebo psychických problémů, které mi jako problematika sama o sobě přijdou zajímavé a úzce s tímto tématem souvisí.

Jsou totiž důsledky okem neviditelné a jejich existence, popřípadě intenzita, se prokazuje obtížněji než například vyčíslitelná finanční ztráta.

S ohledem a respektem k lidským právům jsou však subjekty, u nichž je třeba reagovat na porušení tohoto práva poněkud odlišně již z povahy věci. Těmito subjekty jsou osoby veřejně známé. Jedná se totiž o jedince, kteří veřejně působí a vystupují. Mnohým z nás se jistě nabízí i otázka, zda by tedy neměli počítat s tím, že jejich soukromí může být narušeno. S touto problematikou úzce souvisí média, jež do práva na podobu a soukromí mnohdy zasahují, přičemž se do kolize často dostávají základní práva. Může se jednat o svobodu projevu a právo na soukromí, právo na soukromí a právo na informace. Právní řád potom musí takový rozkol řešit a klást si otázku, který z chráněných statků má v konkrétním případě přednost. Pro mnohé je odpověď možná jednoznačná, avšak nic není černobílé. Představme si situaci, kdy politicky významná osoba trpí jistou nemocí a její zdravotní stav se horší. Společnost má zájem na informaci, zda taková osoba bude schopna i nadále vykovávat své politické povinnosti. Na druhé straně se stále jedná i o obyčejného člověka, který si nepřeje, aby byly informace o jeho zdravotním stavu přístupné kde komu. **Který zájem by v tuto chvíli měl mít přednost? Zájem na ochraně soukromí daného politika anebo zájem společnosti na informaci, jež souvisí s jistotou a vědomím občanů, že politik bude schopen svou funkci vykonávat? Jaký je případný rozsah a meze takového omezení?**

Nabízí se mi tedy hned několik otázek, na které bych chtěla v průběhu psaní práce najít odpovědi. Co si lze představit pod pojmem osobnost? Jakým způsobem je chráněna osobnost v České republice a jak je tomu v jiných státech? Jak se nahrazuje škoda způsobená zásahem do ochrany podoby a soukromí? Liší se, a popřípadě jak, přístup ochrany podoby a soukromí u běžných lidí a u mediálně známých osob? Koho vlastně můžeme považovat za veřejně známou osobu?

V mé práci chci nejprve s pomocí právních předpisů, odborných článků a judikatury vytyčit klíčové pojmy, které jsou nezbytné k pochopení dané problematiky. Následně se chci na problematiku podívat ve smyslu české právní úpravy, přičemž její nejlepší a nejbližší pochopení je vymezeno v ustanoveních § 86 - § 89 občanského zákoníku. S pomocí komentářové literatury a judikatury jednotlivá ustanovení týkající se zásahu do soukromí, svolení se zásahem a zákonných licencí interpretuji a rozšířím tak povědomí o jejich významu. Navazovat pak bude kapitola týkající se historie a vývoje úpravy. Právě využití ochrany podoby a soukromí spatřujeme nejvíce

v moderních dějinách vlivem vývoje technologií, na což však zákon zcela komplexně nereaguje. Z toho důvodu chci velkou část své práce věnovat rozbořením přístupné judikatury. Právě judikatura dopomohla ke komplexnějšímu zpracování této problematiky a k nastolení mnoha zajímavých a důležitých otázek, jež jsou pro společnost, ale i právní svět v oblasti ochrany podoby a soukromí u veřejně známých osob aktuální.

V rámci této práce využiji kombinace výzkumných postupů, které poskytly komplexní a hloubkový pohled na problematiku. Prvním z nich je studium relevantní literatury a zdrojů, které se týkají ochrany podoby a soukromí, čímž byl zajištěn teoretický základ pro porozumění problematice a identifikování klíčových témat a otázek, které jsou důležité pro další analýzu.

Druhým výzkumným postupem bude analýza ustanovení, které slouží k ochraně podoby a soukromí, a na to navazující analýza judikatury související s ochranou podoby a soukromí veřejně známých osob. V práci rozeberu několik soudních rozhodnutí a případů, které se týkají konkrétních situací a sporů v oblasti ochrany soukromí veřejně známých osob, což mi pomůže získat vhled do toho, jak soudy rozhodují v těchto případech a jakým způsobem je právní rámec uplatňován v praxi. Na základě kombinace těchto výzkumných postupů bude tato diplomová práce hodnotit účinnost stávajících právních nástrojů a mechanismů, které slouží k ochraně soukromí veřejně známých osob. Dále bude navrhnout možná řešení a doporučení pro budoucí vývoj a úpravu relevantních právních předpisů, s cílem dosáhnout vyvážené rovnováhy mezi právy jednotlivců a zájmem veřejnosti na informace.

1. Základní pojmy

Pro účely a úplné pochopení práce je důležité vymezit základní pojmy, s nimiž budu pracovat a s nimiž téma úzce souvisí. Tato kapitola bude sloužit k vysvětlení pojmů osobnost, soukromí, média a veřejně známá osoba.

1.1 Osobnost

Nejprve bych pojem ráda vymezila po stránce psychologické. V tomto směru se můžeme setkat se čtyřmi různými výklady tohoto výrazu. Dle prvního lze osobnost chápat jako psychologický celek, který se skládá z nějakých svých částí, jež jsou spolu propojeny a souvisí spolu, čímž tvoří jeden celek. Druhé pojetí ji chápe jako subjekt, jenž se sám rozhoduje a jedná. Je původcem všech akcí. V neposlední řadě je pak osobnost vnímána jako něco, čím se člověk liší od druhých lidí. Konečně je osobnost chápána jako soustava vlastností, charakterizující celistvou individualitu konkrétního člověka, zaměřeného na realizaci životních cílů a rozvinutí svých potencialit.¹

Co se týká výkladu pojmu po právní stránce, jen těžko bychom v právních předpisech hledali jeho definici. Právní teorie pojem vykládá jako jedinečné spojení biologických, psychologických a společenských aspektů a hodnot lidské bytosti.² Komentář k občanskému zákoníku od Melzera a Téglu pod tento pojem řadí morální a fyzickou integritu člověka, včetně jeho vnějších projevů, jeho psychofyzickou identitu (zejména realizovanou v právu na jméno, sexuální orientaci, a v neposlední řadě i jeho sexuální identitu), ale i prostředí, ve kterém se pohybuje, tj. jeho prostor a soukromí.³ Osobnost charakterizuje člověka v jeho individuální jedinečnosti a v dynamickém vztahu ke svému okolí.

Nejvyšší soud uvedl názor, ve kterých dochází k závěru, že: *„Při vědomí mnohosti možných definic lze za osobnost považovat člověka jako jednotlivce, jako subjekt poznání, resp. poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních zvláštностech, jako nejmenší sociální jednotku i určitou psychofyzickou a sociálně psychickou strukturu. Z hlediska psychologie*

¹ HELUS, Zdeněk. *Osobnost a její vývoj*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009, s. 31.

² DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol.: *Občanské právo hmotné I*. Vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 248.

³ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013, s. 510-511.

se osobnost může jevit jako historicky se krystalizující a vyvíjející se celek, systém duševních vlastností a tendencí jednotlivce, charakterových rysů, schopností, temperamentu, postojů, potřeb a zájmů, vzdělání, náboženského a kulturního zaměření, přičemž jedním z podstatných rysů osobnosti je vědomí. Osobnost se projevuje jako dynamický systém, jehož rysy se mění podle věkových stupňů, přičemž dosahují relativně větší stálosti v dospělosti. Mnohočetnosti projevů jednotlivých stránek lidské osobnosti fyzické osoby odpovídá i myslitelné široké spektrum možných neoprávněných zásahů proti některé z těchto složek osobnosti. Přesto však bude takovým zásahem dotčena vždy přímo samotná osobnosti fyzické osoby jako celek naznačených vlastností a charakteristik.“⁴ Občanský zákoník proto právo na ochranu osobnosti fyzické osoby upravuje jako jednotné právo, jehož úkolem je v občanskoprávní oblasti zabezpečit respektování osobnosti fyzické osoby a její všestranný svobodný rozvoj. Jde o důležité rozvedení a konkretizaci čl. 7, 8, 10, 11, 13 a 14 Listiny základních práv a svobod. Nejvyšší soud uvedl, že: „V tomto jednotném rámci práva na ochranu osobnosti existují jednotlivá dílčí práva, která zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých hodnot (stránek) osobnosti fyzické osoby jako neoddělitelných součástí celkové fyzické a psychickomorální integrity osobnosti. Výčet těchto jednotlivých práv tak, jak jsou uvedena v občanském zákoníku, je pak pouze demonstrativní.“⁵

Vedle pojmu „osobnost“ se mnohem přesněji a jednoznačněji definuje pojem všeobecného osobnostního práva vlastního pouze lidské bytosti, představujícího ucelenou ochranu této osobnosti, zajišťujícího její uznání jako člověka a přiznávajícího jí práva na další rozvoj a uplatnění sebe sama. Toto všeobecné osobnostní právo tvoří jednotu dílčích osobnostních práv a má absolutní povahu, tedy zakazuje třetím osobám do něj jakkoliv zasahovat.⁶

Osobnost člověka s sebou nese řadu práv z ní odvozených. Patří mezi ně právo na život a zdraví, ochranu lidské důstojnosti, právo žít v příznivém životním prostředí, ochrana vážnosti cti člověka, právo na soukromí a ochrana projevů osobní povahy. Ustanovení § 81 občanského zákoníku stanoví, že je chráněna osobnost člověka, včetně jeho přirozených práv, a i přesto, že toto ustanovení práva, jež tvoří osobnost, vyjmenovává, nelze, jak je uvedeno výše, uzavřít, že se jedná o výčet kompletní.⁷

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.8. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2782/2007.

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5352/2008.

⁶ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol.: *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 249.

⁷ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. § 1- 117.* Praha: Leges, 2013, s. 501.

Občanský zákoník stanoví, že osobnostní práva jsou nezcizitelná a nezadatelná.⁸ Nezadatelná práva jsou taková práva, jež nebyla přiznána státem; jedná se tedy o práva přirozená. Jiří Baroš definuje nezadatelnost takto: „*Nezadatelnost základních práva. svobod znamená, že jsou vrozená lidským bytostem. Jsou založena na hodnotě statusu lidských bytostí (tj. na důstojnosti člověka), který nikdo nemůže ztratit.*“⁹

Nezcizitelnost potom znamená, že tato práva nelze převést na jinou osobu. Dle Klímy se jedná o pojem, jenž vyjadřuje ústavní zákaz jakéhokoli subjektivního předání těchto práv jiné soukromé osobě, a to ani dobrovolně, ani z přinucení.¹⁰ Nezcizitelnost zajišťuje znemožnění jakéhokoliv vynuceného či násilného odnětí těchto práv. Mezi těmito pojmy nenajdeme velký rozdíl, avšak lze uzavřít, že nezadatelnost práv se často vykládá v užším slova smyslu než nezcizitelnost, kdy nezcizitelnost může vyjadřovat převod práva a nezadatelnost zase vzdání se práva. Osobnostních práv se tedy sice nejde vzdát a nemohou být ani odebrána, lze je však v zákonem vymezených případech a za zákonem splněných podmínek omezit.¹¹

1.2 Soukromí

Stejně tak jako u předchozího pojmu i zde bychom přesnou a jednotnou definici hledali jen těžko. Mezi jednu z nejobecnějších definic řadíme tu, která soukromí definuje jako vnitřní sféru života fyzické osoby, která je vytvořena skutečnostmi jejího soukromého života a jež je nezbytná pro její seberealizaci a další rozvoj.¹² Pojem se nám však pokusil přiblížit i americký právník Daniel Solove ve své knize *Understanding Privacy*, a to pomocí šesti okruhů. Patří mezi ně právo být nechán na pokoji, jeho modifikace, kterou v knize nazývá jako omezený přístup, tajemství, kontrola nad osobními informacemi, osobnost a intimita.¹³

Současná právní úprava ani judikatura nám její vymezení neposkytuje. Pojmu soukromí se věnuje rovněž Plecítý, Salač, Bajura a kol. v Úvodu do studia občanského práva. Uvádějí k němu následující: „*V oblasti soukromí je každému zakázáno zasáhnout do soukromí jiného, není-li k*

⁸ Zákon č. 89/2012., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ POSPÍŠIL, Ivo, LANGÁŠEK, Tomáš, ŠIMÍČEK, Vojtěch, WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 455.

¹⁰ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 601.

¹¹ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část* 9. vydání, Praha: C.H. Beck, 2016, s. 88.

¹² KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, PAVLÍK, Pavel, PLECITÝ, Vladimír. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*, 4. vydání, Praha: Linde, 2004, s. 435.

¹³ SOLOVE, Daniel J. *Understanding privacy*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2008., s. 16.

tomu zákonný důvod. Zejména nesmí bez svolení člověka: narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život, pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobu, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy (§ 86 občanského zákoníku).“¹⁴

Občanský zákoník stanoví, že nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod.¹⁵ Lze tedy uzavřít, že v zákonem vymezených případech lze soukromí omezit i bez požadovaného svolení. Jedná se pak o situace vznikající na základě zvláštních zákonů, např. domovní prohlídka dle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále „trestní řád“) nebo provedení dezinfekce dle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva nepovažuje za nutné se pokoušet o vyčerpávající definici takového pojmu vzhledem k faktu, že pod pojem soukromí lze zařadit hned několik hodnot, jejichž výčet není taxativní.¹⁶ Tato skutečnost je potvrzena i Listinou základních práv a svobod, jež právo na respekt k soukromému životu nezaručuje jedním ustanovením, ale hned několika dílčími.

Jak jsem již v úvodu naznačila, doba se neustále vyvíjí a s rozvojem internetu a sociálních sítí se tak můžeme dostat do střetu s právem na soukromí mnohem častěji nežli dříve. Tyto portály shromažďují obrovské množství informací o uživatelích těchto technologií. Jak uvádí Melzer/Tégl ve svém komentáři, v takových případech je vždy nutno posuzovat zejména objektivní vlastnosti a povahu konkrétní služby či technologii v kontextu legitimního očekávání ochrany soukromí člověka jako uživatele, se zřetelem k principům smluvní volnosti, jež však sama o sobě nemůže vést ke zbavení ochrany soukromí člověka.¹⁷ Šimíček ve své publikaci *Právo na soukromí* uvádí následující: „*Společenský (kulturní, politický, právní) i technologický vývoj ovšem velmi dynamicky mění představy o tom, co náleží do sféry soukromé a co do sféry veřejné. Hranice mezi soukromou a veřejnou sférou jsou postupně stírány, a to ve prospěch rozšiřování veřejné sféry, nicméně i zde je nezbytné chránit soukromí jednotlivce*“.¹⁸

¹⁴ PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef, BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 57.

¹⁵ §86 zákona č. 89/2012., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Rozsudek ESLP ze dne 28. 1. 2003 ve věci *Peck proti spojenému království*, č. 44647/98.

¹⁷ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013, s. 555.

¹⁸ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 37-48.

Byť by soukromí každého jedince mělo být vysokou měrou chráněno, pro dobré fungování společnosti je omezení soukromí téměř nezbytné a jeho absolutní ochrana tak dle mého názoru nedává smysl. Představme si například situaci sdělení svých zdravotních údajů lékaři anebo poskytnutí informace o našem vzdělání potencionálnímu zaměstnavateli. Toto omezení soukromí má každý jedinec ve svých rukou a příjemci těchto informací by měli k takovým údajům přistupovat s respektem.

1.3 Podoba

Podoba člověka zahrnuje vše, jak se člověk vyjevuje okolí navenek. Je to jedním z projevů osobní povahy a představuje tak stránku osobnosti. Nejedná se však pouze o podobu obličeje člověka, ale zahrnuje vše, čím se člověk vzhledově vyjevuje navenek. Tedy nikoliv pouze podobu obličeje, ale jakoukoliv součást vzhledu jeho tělesné schránky, zejména příznačné osobní rysy–markanty.¹⁹ Podmnožinou tohoto pojmu jsou tedy nejen fotografie, ale i vizuální umělecká díla, internetové obrázky, kresby nebo různé karikatury. Tato různorodost způsobů, jakými je podoba vyjádřena, reflektuje rozmanitost moderního světa a technologií, které umožňují snadnou distribuci vizuálního obsahu. Pod podobou si lze mimo vnější vzhled představit i lidským okem neviditelné, kupříkladu rentgenové snímky. Ustálené judikатурní závěry se k pojmu podoba vyjadřují následovně: „*Předmětem práva na podobu je individualizovaná (identifikovatelná) podoba fyzické osoby jako jedna z významných hodnot osobnosti jednotlivce. Podmínkou ochrany práva na podobu je, že osoba je na základě zobrazení identifikovatelná.*”²⁰

Nemusí se jednat nutně o vizuální zhlédnutí podoby. V úvahu přichází i vjem hmatový (zejména u nevidomých apod.) či jiný smyslový. V tomto směru je nutno chápat i zákonný termín „zobrazení“ podoby.²¹

Od pojmu podoba je nutno rozlišovat výraz podobizna, který vyjadřuje jeden ze způsobů zobrazení člověka a občanský zákoník mu nepřiznává absolutní ochranu. Podobizna člověka je hmotné zobrazení člověka živého i zemřelého (obrazem, fotografií, karikaturou apod.) za předpokladu, že zobrazená osoba je identifikovatelná.²² Podobizna je zároveň šířitelná a

¹⁹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 503.

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006, sp.zn. 30 Cdo 2232/2006.

²¹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 273.

²² DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol.: *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1., Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 429.

editovatelná. Nicméně, při nakládání s podobiznou je třeba dbát na to, že její použití může mít dopad na soukromí osoby, která je na podobizně zobrazena. To znamená, že zveřejnění nebo manipulace s podobiznou může zasáhnout do soukromého života dané osoby. Vyfotografováním člověka tak dochází k zachycení jeho podoby prostřednictvím fotografie, a pořízením fotografie dochází k zásahu do práv k podobě. Fotografie zde vystupuje pouze jako hmotný nosič, na němž je zachycena podoba člověka.²³

1.4 Média

V mé diplomové práci budu osobnost a její právní ochranu rozebírat právě ve světle médií, a proto je nutné zabývat se i významem i tohoto pojmu. Vzhledem ke skutečnosti, že odvětví mediálního práva není v České republice zakotveno, neexistuje ani právní definice tohoto pojmu.

Média můžeme chápat jako prostředek, jenž někomu zprostředkovává nějakým způsobem sdělení. Tuto funkci vyvozujeme již z jeho latinského označení. Jedná se tedy i o prostředek, který spojuje dvě nebo více stran a podílí se tak na komunikaci.²⁴

Komunikační média umožňují přenos sdělení rychleji, a to i přes větší vzdálenost. V dnešní době mezi ně patří zejména televize, tisk, rozhlas, internet, jež jsou založeny na digitálním přenosu dat.²⁵

Masové médium je takový sociální jev, kdy na jedné straně je médium, které slouží k celospolečenské komunikaci, a na druhé straně je neurčitý vysoký počet příjemců. Tento vztah není založen na vzájemnosti, nedochází k vzájemné interakci. Médium je zde jen jako vysílatel a na druhé straně je pouhý příjemce a mezi nimi existují nulové nebo jen nepatrné sociální vazby. Příjemci tedy tvoří anonymní skupinu – „masu“. Masmédia pak lze ještě rozdělit na tištěná a elektronická.²⁶

Naproti tomu kategorie interpersonálních médií podporuje zprostředkování mezi dvěma jednotlivci například prostřednictvím telefonní korespondence. Teoretik médií Denis McQuail definoval specifické rysy a vlastnosti masových médií jako instituci pomocí specifických znaků. Hlavní činností médií je dle jeho názoru „produkce a distribuce znalostí“ (informací, idejí, kultury),

²³ ŠERÁ, Hana. *Advokátní deník: Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie* [online]. 15.3.2020 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/15/podminky-zachyceni-a-sireni-podoby-cloveka-prostrednictvim-fotografie/>

²⁴ JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003, s. 16.

²⁵ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001, s. 16.

²⁶ JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003, s. 22.

produkce symbolických obsahů. Mediální instituce jsou umístěny ve „veřejné sféře“, což znamená, že jsou otevřeny všem příjemcům i podavatelům a zabývají se veřejnými záležitostmi za „veřejným účelem“ – zvláště těmi, u nichž lze předpokládat, že se od nich bude formovat veřejné mínění. Média odpovídají za svou činnost široké veřejnosti (odpovědnost se uplatňuje prostřednictvím zákonů a jiných tlaků ze strany státu i společnosti). Mediální instituce nemají formálně žádnou moc. V neposlední řadě uvedl, že účast v médiích je dobrovolná a prosta jakéhokoliv společenského závazku.²⁷

Marně bychom v České republice hledali ucelenou právní úpravu týkající se mediálního práva. Právní normy týkající se tohoto institutu můžeme hledat v ustanovení různých zákonů. Lze uzavřít, že v tomto směru právní úprava v České republice oproti jiným zemím, jež mají tuto problematiku komplexně zakotvenou, pokulhává.

1.5 Veřejně známá osoba

Veřejně známou osobnost lze popsat jako jedince, který dosáhl vysokého stupně rozpoznatelnosti a povědomí veřejnosti. Tato osoba se často pohybuje ve sféře politiky, umění, vědy, sportu nebo médií a výrazně se prosadila ve svém oboru a získala si pozornost širokého publika.²⁸ Tento pojem úzce souvisí s pojmem média, neboť veřejně známá osoba je známá právě díky médiím, a to pro svou činnost na veřejnosti anebo pro veřejnost. Díky jejich známosti mají výrazný vliv na společnost a svým jednáním, tak mohou oslovit nebo inspirovat širokou škálu jedinců. Její všeobecné osobnostní právo může být publikací skutkových tvrzení nebo hodnotících soudů v médiích omezeno ve veřejném zájmu.²⁹ Přesné vymezení pojmu můžeme najít v Rezoluci Rady Evropy č. 1165 z 26. 6. 1998 právu na soukromí. Ta ji definuje jako „osobu vykonávající veřejnou funkci, nebo čerpající veřejné zdroje a široce řečeno všechny, kdo hrají roli ve veřejném životě, v politice, hospodářství, umění, sociální oblasti, sportu, nebo jinde“.³⁰

Definice veřejně známé osoby není zákonně vymezena a soudy se při své činnosti omezují spíše na konkrétní posouzení jedince a jeho určení jakožto osoby veřejně známé. Přihlíží při tom

²⁷ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 447.

²⁸ BARTOŇ, Michal.: *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 244.

²⁹ FREJTICHOVÁ, Dominika. *Ekonom: Ochrana veřejně známé osobnosti v médiích* [online]. 14.3.2014 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ekonom.cz/c1-61838680-ochrana-verejne-zname-osobnosti-v-medich/>

³⁰ Rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1165 (1998), ze dne 26. 6. 1998 o právu na soukromí, *Parliamentary Assembly*.

například ke kritériu aktivní účasti na veřejném životě, vztahu k oblasti veřejného zájmu nebo rozpoznatelnosti osoby ve společnosti.

Ústavní soud se vyjádřil k pojmu věci veřejné, jež s veřejně známou osobou úzce souvisí. Podle jeho judikatury se jedná o veškerou agendu státních institucí, jakož i činnost osob působících ve veřejném životě, tj. např. činnost politiků místních i celostátních, úředníků, soudců, advokátů, popř. kandidátů nebo čekatelů na tyto funkce; věcí veřejnou je ovšem i umění včetně novinářských aktivit a showbyznysu a dále vše, co na sebe upoutává veřejnou pozornost.³¹

Charakteristiku veřejně známé osoby lze dále hledat v odborné literatuře. Například Knapp ve své knize *Ochrana osobnosti podle občanského práva* tvrdí, že „*osobami veřejného zájmu (VZO) se většinou rozumějí nejen osoby veřejného života v užším smyslu, tj. osoby, které vystupují při řešení různých otázek na veřejnosti, nbooli jsou veřejně činné a tím na veřejnosti vykonávají svůj vliv v oblasti politické, hospodářské, kulturní, sportovní aj. (např. ministři, poslanci, senátoři, známí herci, zpěváci, sportovci aj.), nýbrž vůbec osoby, které na sebe upoutávají zájem veřejnosti, a tak se ocitají v zorném úhlu zpravodajství hromadných sdělovacích prostředků.*“³²

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005 spis. zn. I.ÚS 453/03 (N 209/39 SbNU 215).

³² KNAP, Karel et al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 1996, s. 366.

2. Pojem podoba a soukromí ve smyslu občanského zákoníku

Právo na soukromí bývá často řazeno mezi práva čtvrté generace, pro které je typické jejich poslání chránit společnost a jednotlivce.³³ Podobou jsou myšleny fyzické rysy a jiný vnější obraz člověka, pokud jsou charakteristické natolik, aby přímo identifikovaly konkrétního člověka. Nabízí se otázka, co je dostatečně charakteristickým rysem. Takové posouzení je velmi individuální. Může se tak jednat o obličej anebo pouze výraznou jizvu na těle. Institut ochrany podoby a soukromí je v občanském zákoníku zakotven v ustanoveních § 84 a násl. Osobnostní práva člověka jsou upravena již tzv. generální klauzulí, kterou můžeme najít v jeho ustanovení § 81 odst. 1, jenž je v druhém odstavci doplněna příkladným výčtem ideálních statků, které tvoří předmět všeobecného osobnostního práva.³⁴

Občanský zákoník vychází z předpokladu, že ochrana podoby a soukromí má být zajištěna zvláštními normativními konstrukcemi. Proto je jí v rámci ochrany osobnosti věnován zvláštní pododdíl, který generální klauzuli doplňuje.³⁵ V této kapitole bych chtěla jednotlivá ustanovení blíže rozebrat.

2.1 Ustanovení § 84, § 85 občanského zákoníku

Ustanovení § 84 a § 85 občanského zákoníku stanoví, že zachytit a rozšiřovat jakýmkoliv způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením. Můžeme zde vidět jakýsi opak zásady „co není zákonem zakázáno, je dovoleno“, v tomto případě lze totiž uzavřít, že co není povoleno, je zakázáno.³⁶ V onom svolení můžeme vidět odraz principu nedotknutelnosti člověka a odraz autonomie vůle při výkonu absolutních osobnostních práv. Ve smyslu výše uvedených ustanovení je zapotřebí získat souhlas informovaný,

³³ BLAHOŽ, Josef, BALAŠ, Vladimír, KLÍMA, Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 233-236.

³⁴ ŠERÁ, Hana. *Advokátní deník: Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie* [online]. 15.3.2020 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/15/podminky-zachyceni-a-sireni-podoby-cloveka-prostrednictvim-fotografie/>

³⁵ FÜHREROVÁ, Jana. *Advokátní deník: Ochrana osobnosti a ustanovení přiměřeného zadostiučinění* [online]. 16. 4. 2018 [cit. 2023-08-13]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ochrana-osobnosti-a-stanoveni-primereneho-zadostiucineni>.

³⁶ VALOUŠEK, Martin, FIALOVÁ, Eva, LECHNER, Tomáš, HÁLOVÁ, Markéta, SIVÁK, Jakub, SOVOVÁ, Olga, BRUNA, Eduard, BRUNOVÁ, Markéta, MATES, Pavel. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019, s. 136.

tj. takový, který byl udělen po náležitém poučení, jež se skládá z části práva dotčeného člověka na vysvětlení povahy zásahu a se zásahem souhlasit, anebo práva jej odmítnout. Na formu není kladen žádný požadavek, tudíž dotčená osoba může souhlas udělit třeba i konkludentně. Problematické často bývá určit rozsah uděleného svolení, neboť při jeho nejasnosti by se k výkladu mělo přistupovat restriktivně. V teorii i praxi bylo dovozováno, že svolení nelze vztahovat na rozsah a způsob použití, s nímž dotčený člověk v době udělení souhlasu nepočítal a ani počítat nemohl, a tedy nelze dovést, že k tomuto použití směřovala jeho vůle.³⁷

Dokonce ani v situaci, kdy byl souhlas i jeho rozsah udělen ve vztahu k jednomu médiu to neopravňuje jiné médium k jeho použití. Při udělování souhlasu by tedy pro jasnost neměl být udělován nad rámec jen obsah a rozsah, ale rovněž i druh média, na kterém bude podoba rozšiřována.

Pod vlivem rozhodovací činnosti Evropského soudu pro lidská práva přiřazuje občanský zákoník právo na podobu člověka právě k právu na soukromí, přičemž tyto dva instituty se od sebe odlišují právě tím, že podoba člověka nepoživá ochrany jen v soukromí.³⁸

Dle odstavce 2 ustanovení § 85 občanského zákoníku „*Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířena, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.*“³⁹ I přes to, že obecně platí, že ke svolení zachycení podoby nelze bez dalšího usuzovat, že bylo dáno i svolení k použití podobizny, v tomto případě se jedná o výjimku. Rozsah svolení je nutno ve smyslu citovaného ustanovení chápat i jako svolení k rozšiřování obvyklým způsobem. Platí však samozřejmě, že byl-li rozsah rozmnožování a rozšiřování určen ve svolení, je rozhodující toto vymezení. Domněnka se tak týká jen situace, kdy svolení k rozšiřování chybí, ale svolení k zachycení podoby dáno bylo.⁴⁰ Lze si pod tím představit například situaci, kdy je člověk fotografován na firemním večírku, přičemž je srozuměn s tím, že fotografie následně budou zveřejněny na webových stránkách firmy. V případě, že by však fotografie z večírku, na které je vyobrazený, byla použita například jako pozadí reklamního letáku firmy, bylo by takové jednání v rozporu se zákonem. Velmi častou situací jsou pak také různé přátelské nebo rodinné oslavy, na

³⁷ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář.Svazek I. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013, s. 545.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ §85 odst. 2 zákona č. 89/2012., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář.Svazek I. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013, s. 551.

kterých se pořizují fotografie. Vyjádřením souhlasu s pořízením fotografie lze předpokládat, že pořizovatel bude s fotografiemi i nadále běžně nakládat, například je zveřejní na sociálních sítích. Takové šíření není protiprávní, neboť se jedná právě o případ rozšiřování podoby obvyklým způsobem, se kterým lze počítat.

2.2 Ustanovení § 86 občanského zákoníku

Dle tohoto ustanovení: *„Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.“⁴¹*

Z výše citovaného ustanovení vyplývá, že právo na soukromí lze omezit pouze za účelem ochrany statků, které lze dovést z ústavního pořádku. V čl. 12 a 13 Listiny základních práv a svobod pak můžeme najít konkrétní statky, jež právo na soukromí limitují. Jedná se například o veřejné zdraví, veřejný pořádek, bezpečnost nebo morálku.

Ustanovení § 86 klade důraz především na ochranu soukromých záležitostí, proto nelze uzavřít, že je zakázáno sledovat nebo pořizovat záznamy jakéhokoliv druhu. Situace, kdy je nahráván soukromý rozhovor dvou lidí, kteří konverzují o svém osobním životě, rozhodně spadá pod tuto ochranu, na druhou stranu rozhovor společníků na schůzi této ochraně nepodléhá. Nejvyšší soud ve svém nálezu S 30 Cdo 64/2004 uvedl následující: *„Osobní povahu proto jak z logiky věci plyne zpravidla nemají projevy, ke kterým dochází k výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti. Zvukový záznam, který byl v posuzovaném případě soudy přijat jako důkaz, je záznamem jednání společníků obchodní společnosti o problémech dané obchodní společnosti. Za těchto okolností proto nelze projev účastníků zaznamenávaného hovoru považovat za projevy osobní povahy.“⁴²*

Stejný zákaz platí i pro rozšiřování takové podoby. Nejčastěji půjde o případy soukromých prostor, tedy obydlí, přechodného obydlí ale dokonce i místa, kde dochází k pracovním či aktivním aktivitám soukromého života jednotlivce. Takovým místem pak může být např. i kancelář či

⁴¹ § 86 zákona č. 89/2012., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp.zn. 30 Cdo 64/2004.

prostory, kde se jedinec věnuje volnočasovým aktivitám. Podstatou a účelem ustanovení je totiž chránit klidnou a nerušenou realizaci soukromého života. Ochranu však požívají i situace vzniklé na veřejných místech. I na těch totiž může dojít k jakémusi soukromému okamžiku, kdy se skupina lidí odebere do ústraní např. mimo hlavní dění nějaké veřejné akce. Soukromý život tak můžeme klidně spatřovat i na veřejně přístupných místech.

2.3 Ustanovení § 87 občanského zákoníku

Ustanovení § 87 stanoví následující:

„(1) Kdo svolil k použití písemnosti osobní povahy, podobizny nebo zvukového či obrazového záznamu týkajícího se člověka nebo jeho projevů osobní povahy, může svolení odvolat, třebaže je udělil na určitou dobu.

(2) Bylo-li svolení udělené na určitou dobu odvoláno, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod, nahradí odvolávající škodu z toho vzniklou osobě, které svolení udělil.“⁴³

Občanský zákoník je postaven na respektu k autonomii vůle, k níž se pojí i možnost odvolání jednou uděleného souhlasu. Důvodem odvolatelnosti je zvláštní povaha tohoto právního jednání. Telec hovoří o tzv. právní doktríně odvolatelnosti svolení, která je odůvodněna tím, že svolení je právním jednáním osobní povahy, která se týká ryze osobnostní sféry svolujícího, jejíž imanentní součástí je autonomie vůle, umožňující změnu přesvědčení o správnosti původního rozhodnutí.⁴⁴ Právo na odvolání souhlasu je absolutní a lze jej využít i v situacích, kdy byl souhlas dán na dobu určitou, anebo kdy bylo stranami ujednáno, že je svolení neodvolatelné. Občanský zákoník však chrání nabyvatele svolení, kterému pak vznikají určitá práva. Tato práva jedinec nabývá vlivem legitimního očekávání, které získal díky udělenému souhlasu (např. výdělek z pořízené fotografie).⁴⁵

Vzhledem k ochraně práv a právem chráněných zájmů nabyvatele svolení občanský zákoník vymezuje situace, za nichž může být svolení odvoláno. Jedná se o tyto případy:

1. Svolení je dáno na dobu neurčitou a následně je odvoláno.

⁴³ § 87 zákona č. 89/2012., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013, s. 556.

⁴⁵ Tamtéž.

2. Svolení je dáno na dobu určitou a následně je odvoláno s tím, že toto odvolání odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod.
3. Svolení je dáno na dobu určitou a následně je odvoláno, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod.⁴⁶

V případě prvních dvou situací není s odvoláním souhlasu spojena žádná sankce. Tato skutečnost je dána tím, že v prvním případě je možnost odvolání mezi stranami přímo ujednána a v druhém případě je k odvolání pádný důvod, který jej ospravedlňuje. V posledním případě pak po odvolání souhlasu přichází na řadu nárok na náhradu škody, jež odvoláním souhlasu vznikla. Občanský zákoník se tak snaží “potrestat” nerozumné jednání dotčeného člověka a nahradit také škodu, která s tímto odvoláním mohla vzniknout například v důsledku marně vynaložených investic nebo ušlého zisku.⁴⁷

2.4 Ustanovení § 88 a § 89 občanského zákoníku

V těchto ustanoveních jsou stanoveny výjimky z požadavku souhlasu, a to pro případy, kdy je záznam pořízen nebo použit k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů, anebo v případě, že jsou použity na základě zákona k úředním účelům, nebo za situace, kdy osoba veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu. Hovoříme o tzv. zákonných licencích, díky nimž je možno některé statky omezit a zpřístupnit i bez svolení dotčené osoby.⁴⁸ Občanský zákoník z roku 1964 vymezoval tři zákonné výjimky, které však občanský zákoník z roku 2012 doplnil o další dvě.⁴⁹ Některé z těchto výjimek bych ráda blíže rozebrala.

2.4.1 Užití k ochraně práv nebo právem chráněných zájmů

Tato výjimka platí v případech, kdy je zapotřebí prokázat určitou skutečnost, kterou nelze prokázat jinak než záznamem, který byl pořízen bez souhlasu osob. Jako příklad poslouží nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 1774/14, v němž dochází k prokázání skutečnosti nahrávkou

⁴⁶ ŠERÁ, Hana. *Advokátní deník: Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie* [online]. 15.3.2020 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/15/podminky-zachyceni-a-sireni-podoby-cloveka-prostrednictvim-fotografie/>.

⁴⁷ MALÍŠOVÁ, Tereza. *Advokátní deník: K podmínkám pořízení a šíření obrazového záznamu člověka*. [online]. 18.3.2020 [cit. 2023-07-21]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/03/18/k-podminkam-porizeni-a-sireni-obrazoveho-zaznamu-cloveka/#_ftn27.

⁴⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2002, s. 88.

⁴⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011.

rozhovoru, k níž však druhá strana nedala žádný souhlas. Konkrétně pak šlo o pracovněprávní vztah, kdy zaměstnavatel propustil jednoho ze svých pracovníků pod záminkou organizační změny, se kterou se pojí snížení počtu zaměstnanců. Zákoník práce však vylučuje, aby zaměstnavatel prováděl organizační změny účelově, s cílem propuštění zaměstnanců, kteří mu nevyhovují. Žalobce (zaměstnanec) chtěl v tomto případě prokázat, že byl propuštěn z výše zmíněného důvodu, který však byl zaměstnavatelem tendenčně zneužit. Taková skutečnost se prokazuje jen těžko; proto jako jeden ze stěžejních důkazů žalobce využil právě nahrávky rozhovoru mezi ním a zaměstnavatelem. Soud prvního stupně takový důkaz připustil, odvolací soudy však tuto žalobu zamítly. Příklad se dostal až k Ústavnímu soudu, který však potvrdil stanovisko soudu prvního stupně a takový důkaz za určitých okolností shledal jako přípustný. Ústavní soud však podotkl, že k užití záznamů pořízených bez souhlasu by mělo docházet pouze ve výjimečných případech a rovněž zdůraznil funkci testu proporcionality, který se při zvažování přípustnosti rozšiřování záznamů bez souhlasu musí aplikovat. Test proporcionality se skládá ze tří hledisek, jež je potřeba prokázat; jedná se o vhodnost, potřebnost a poměr potřeby ochrany práv a zájmů jiné osoby s potřebou ochrany kolidujících osobnostních práv dotčeného.⁵⁰

Hledisko vhodnosti je v těchto případech spojeno právě s absencí důkazů, které by spornou skutečnost prokázaly. V případě, že se dá skutečnost prokázat jinými tvrzeními, bude potřeba důkaz pro nadbytečnost neprovést. Současně, zde hledáme odpověď na otázku, zda omezení daného práva umožňuje dosáhnout sledovaného cíle. Může tedy snadno dojít k situaci, kdy bude svoboda projevu omezena právě pro ochranu ústavně zaručených práv. Mohli bychom se ptát, zda za této situace nevyvstává zvýšené riziko tzv. chilling effectu (vzdání se práva z důvodu obav před následnou represí).⁵¹ V případě svobody projevu je tento efekt značně rizikový, protože možné omezení svobody projevu z důvodu „strachu“ je neslučitelné s jeho důležitostí v demokratickém státě. Ostatně toho si ve své judikatuře tykající se problematiky ochrany soukromí všimá též Ústavní soud.⁵²

Co se týká potřebnosti, vyžaduje se, aby v rámci prostředků způsobilých spornou skutečnost prokázat, soud v zájmu minimalizace zásahu upřednostnil před použitím záznamu jiný důkazní prostředek, je-li k dispozici.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp.zn. II. ÚS 1774/14.

⁵¹ SCHAUER, Frederick. *Fear, risk and the first amendment: unraveling the „chilling effect“*, Boston University Law Review, 1978, s. 685-732.

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012., sp.zn. I ÚS 1586/09.

Ve třetím kroku pak hraje velkou roli legitimita cíle pořízení záznamu, charakter zachycené činnosti dotčeného, vzájemné postavení obou osob, místo pořízení záznamu atd.⁵³

2.4.2 Zákonná úřední licence

Tato výjimka představuje zákonem dovolený účelový zásah do všeobecného osobnostního práva člověka, který je však ospravedlněn veřejným zájmem na veřejném pořádku v úředních věcech. Pro aplikaci této výjimky je třeba existence příslušného zákona, který současně stanoví rozsah a účel výjimky.⁵⁴

2.4.3 Zákonná licence ochrany veřejného zájmu

Tato licence je právě jedna z nově doplněných do občanského zákoníku. Výklad jejího obsahu je poměrně široký. Aby uvedená výjimka mohla být aplikována, je zapotřebí splnění dvou předpokladů: musí se jednat o pořízení či použití uvedených chráněných statků v případně vystoupení v záležitosti veřejného zájmu a toto vystoupení musí být veřejné.⁵⁵

2.4.4 Vědecký účel

License vědecká se co do rozsahu od úřední licence liší, neboť se vztahuje pouze na použití zvukového či obrazového záznamu týkajícího se člověka. Vědeckým účelem lze rozumět vše, co obohacuje na vědomostech a poznání. Typicky si tak lze představit situaci obrazového záznamu operace pacienta. I v takových případech je však nutno podobu zaznamenat pouze v rozsahu, v jakém je nezbytně nutná.⁵⁶

2.4.5 Umělecký účel

V tomto případě je výjimka dána skrze veřejný zájem na zpřístupňování uměleckých výtvorů, které přispívají ke zvyšování kulturnosti společnosti a ve svém důsledku je vnímání

⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp.zn. 20 Cdo 3599/2017.

⁵⁴ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013, s 561.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž.

kultury, a tedy i podmínek pro její existenci, odrazem úrovně společnosti. Co se týká této výjimky, uplatní se v okamžiku, kdy jde o vyobrazení osoby k uměleckým účelům, například na výstavách. Výjimkou je situace, kdy by došlo ke komerčnímu užití vyobrazení. Konkrétně u příkladu výstavy by se tedy v případě, že je podoba vyobrazena jako exponát, jednalo o jednu ze zákonných výjimek, v případě, kdy by byla fotka užitá například na reklamních tričkách výstavy, o výjimku by se nejednalo. Skutečnost, že i výstavy bývají často zpoplatňované, na situaci nic nemění.⁵⁷

2.4.6 Užití pro účely zpravodajství

Tato výjimka se týká zpravodajství, tedy informování o věcech obecného zájmu, které jsou pro část veřejnosti podstatné. Může se jednat o zpravodajství rozhlasové, tiskové, televizní, ale i kterékoliv jiné, pokud splňuje zmíněný účel. Oproti předchozí úpravě v občanském zákoníku z roku 1964 opustil občanský zákoník od taxativního výčtu druhů zpravodajství, a dal tak prostor pro poněkud širší využití tohoto ustanovení. Důležité je však zmínit, že informace musí být skutečně v zájmu veřejnosti, nikoliv pro soukromé účely. Jistá tolerance je však podle německého vzoru přiznávána i bulvárním zprávám o veřejně známých osobách. Judikatura argumentuje, že i takové osobnosti předkládají negativní nebo pozitivní vzor pro vedení vlastního života, důležité je však zaměřit se vždy na obsah a kontext sdělované informace.⁵⁸

⁵⁷ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník- velký komentář.Svazek I. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013, s. 563.

⁵⁸ Tamtéž.

3. Historie ochrany podoby a soukromí

3.1 Ochrana podoby

Vzhledem k tomu, že k porušení práva dochází nejčastěji prostřednictvím videozáznamu anebo fotografie, nesahá právní úprava tohoto institutu daleko. Řešení této problematiky a ke vzniku porušení práva tedy mohlo dojít až současně s rozvojem fotografie a filmu, tedy na konci 19. století. Do této doby byla podoba člověka zachycována pomocí obrazu.⁵⁹ K porušení ochrany podoby často dochází právě z povahy nenadálého zachycení podoby; situaci, kdy by někdo zastihl druhého v náhlé situaci obrazem, si lze jen těžko představit.

První zákonná úprava vyskytující se na českém území, kterou bych v souvislosti s historickým vývojem institutu ráda uvedla, je novela č. 69/1916 zákona č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský, a ustanovení, které stanovilo: „*Upírá-li se někomu právo, aby užíval svého jména nebo, je-li poškozen tím, že se užívá jeho jména (krycího jména) neprávem, může žalovati, aby toho bylo zanecháno, a je-li tu zavinění, aby byla škoda nahrazena.*“⁶⁰ Zde se sice nesetkáváme s úpravou, která by chránila přímo podobu, ale spíše jméno, jedná se však o její počátek.

Samostatný právní institut ochrany podoby na sebe nechal čekat až do roku 1926, kdy byl promítnut do zákona č. 218/1926 Sb., o právu autorském, ve znění pozdějších předpisů. Jeho ustanovení § 34 stanovilo: „*U podobizen lze vykonávati výhradní oprávnění původcova jen se svolením zobrazené osoby nebo, nemůže-li je sama dáti, jakož i po její smrti do dvaceti let jen se svolením manžela a dětí a, není-li těchto osob, se svolením rodičů, a není-li ani těchto, sourozenců.*“⁶¹ Následující úprava zákona č. 115/1953 Sb., autorského zákona, stanovila následující:

„(1) *Podobizen a jejich rozmnoženin smí být užito jen se svolením zobrazeného; není-li na živu, se svolením pozůstalého manžela a dětí zemřelého, a není-li jich, se svolením jeho rodičů.*

(2) *Svolení není třeba, užije-li se podobizny pro zpravodajství nebo pro účely vědecké či umělecké. I zde je však třeba šetřit zájmu zasluhujících ochrany.*

(3) *Užití podobizen pro účely úřední není těmito ustanoveními dotčeno.*“⁶²

⁵⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 39-40.

⁶⁰ § 1 zákona č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský, ve znění zákona č. 69/1916.

⁶¹ § 34 zákona č. 218/1926 Sb., o právu autorském, ve znění pozdějších předpisů.

⁶² § 96 zákona č. 115/1953 Sb., autorský zákon, ve znění zákona č. 99/1963.

K největšímu zlomu došlo při přijetí občanského zákoníku roku 1964. Karel Knap a kolektiv ve své knize *Ochrana osobnosti podle občanského práva* k tomuto uvádějí následující: „*Občanský zákoník z r. 1964 již tehdy vyšel ze správného teoretického východiska, že předmět občanského práva tvoří [...] i osobnostní vztahy.*“⁶³ Ochrana podoby zde byla zakotvena v ustanovení § 11 a i § 12 a i navzdory mnoha novelizacím zůstala tato problematika bez větších změn.

3.2 Ochrana soukromí

Zaměříme-li se na počátky právního zakotvení ochrany soukromí, ocitneme se opět v druhé polovině 19. století, tedy zhruba ve stejném období, ve kterém spatřujeme počátky práva na ochranu podoby. Jedná se konkrétně o období Rakouska–Uherska. Tento právní institut zde byl zakotven v zákoně č. 87/1862, o ochraně svobody osobní, a v zákoně č. 88/1862, o ochraně svobody domovní.⁶⁴

K dalšímu vývoji došlo až po desítkách let, kdy byla ochrana soukromí obsažena v Ústavní listině Československé republiky z roku 1920, jež garantovala ochranu svobody, domovní svobody a listovního tajemství. Konkrétně se jednalo o poskytnutí ochrany a právní regulace pro případy zásahů policejních orgánů.⁶⁵ Na právní regulaci měl velký vliv politický vývoj v letech od roku 1948. Ochrana soukromí nebyla po právní stránce nikterak rozsáhle upravena, což tehdejšímu vedení státu, jež podrobovalo občany neustálé kontrole, nevadilo, a zájem o zdokonalení tohoto institutu byl nulový. Tehdejší právní úprava byla navíc ovlivněna komunistickými idejemi, které soukromé vlastnictví vylučovaly.

Ústava z roku 1960 nepracovala s pojmem soukromí vůbec, jistou ochrany mu však poskytovala v článku 31, který stanovil: „*Nedotknutelnost obydlí, listovní tajemství a tajemství dopravovaných zpráv, jakož i svoboda pobytu jsou zaručeny.*“⁶⁶

⁶³ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 54.

⁶⁴ Zákon č. 87/1862, o ochraně svobody osobní, Zákon č. 88/1862, o ochraně svobody domovní.

⁶⁵ Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky.

⁶⁶ Článek 50 Ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, ve znění zákona č. 493/1992.

K většímu pokroku došlo po druhé světové válce vlivem snahy států o prohloubení mezinárodní spolupráce pod vlivem mezinárodních smluv o lidských právech jako například Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod z roku 1950, jež zaručovala respekt k soukromému a rodinnému životu, obydlí a korespondence.⁶⁷ Dalším významným mezinárodním dokumentem, jenž přispěl k zdokonalování právní ochrany soukromí je Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966.⁶⁸ Tento pak v článku 17 zakazuje svévolné zasahování do soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence, cti, pověsti. Nelze však opomenout ani Listinu EU. Velké změny přivedlo rovněž přijetí Listiny základních práv a svobody. Ta stanovuje následující: „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*“⁶⁹

V podobném duchu se ochrana podoby nesla i nadále, kdy byl její vývoj ovlivněn mezinárodními Úmluvami a spolupracemi, nejvíce zejména od roku 2004 vlivem unijního práva.

⁶⁷ Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

⁶⁸ VALOUŠEK, Martin, FIALOVÁ, Eva, LECHNER, Tomáš, HÁLOVÁ, Markéta, SIVÁK, Jakub, SOVOVÁ, Olga, BRUNA, Eduard, BRUNOVÁ, Markéta, MATES, Pavel. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019, s.18.

⁶⁹ Článek 7 Ústavního zákon č. 2/1993 Sb.

4. Judikatura

V této kapitole bych problematiku ráda vyobrazila ve světle judikatury Nejvyššího soudu, Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva. Znázorním tak konkrétní uplatnění práva na ochranu podoby a soukromí v praxi současně se stanovisky soudů.

4.1 Hannover proti Německu

Tuto kapitolu bych chtěla zahájit judikátem, který je v tématu ochrany podoby a soukromí ve světle veřejně známých osob klíčový. Jedná se o soudní spor monackého knížete Rainera III. a jeho dcery, princezny Caroline von Hannover s jejím manželem Ernsta Augusta von Hannover. Příklad se týká tří fotografií zveřejněných časopisem *Frau im Spiegel* a jedné z časopisu *Frau Aktuell*, na kterých byla zveřejněna princezna s otcem. První fotografie z roku 2002 snímala princeznu s otcem na dovolené na lyžích, další z roku 2003 zase zobrazovala jejich společnou procházku ve sv. Moritzi a další vyobrazovala stěžovatele během jízdy lanovkou. Kníže ani jeho dcera se zveřejňováním fotografií nesouhlasili a brojili proti nim u německých soudů dvěma žalobami, jejichž projednání probíhalo současně. U soudů prvního stupně žalobci uspěli, neboť soudy vycházely mimo jiné z předchozího rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Proti tomuto rozhodnutí se obě tiskové společnosti odvolaly, přičemž stanoviska odvolacích soudů pro žalobce již nebyla tak příznivá, neboť ten uzavřel, že žalobci jsou známými osobnostmi a předmětné fotografie nejsou zásahem do jejich soukromí. Princezna se proti tomuto rozhodnutí rozhodla dovolat ke Spolkovému soudnímu dvoru, který však kvitoval stanoviska odvolacích soudů a zdůraznil doprovodnou funkci u fotografií, které byly použity v článku, které informovaly o zdravotním stavu knížete. U dalších dvou fotografií však soud ve prospěch žalobkyně alespoň uznal, že tyto nikterak nepřispívají do veřejné debaty a nepojednávají o aktuálních společensky významných událostech a nemohly tedy být zveřejněny bez souhlasu žalobkyně. Proti těmto stanoviskům žalobkyně podala ústavní stížnost, která však byla, co se týká fotografií, jež byly zveřejněny jako doprovodné, zamítnuta a co se týká zbylých dvou, odmítnuta bez udání důvodu.

Po verdiktu německého Ústavního soudu podala stěžovatelka stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva, který se zabýval otázkou, zda rozhodnutím německých soudů došlo k porušení základních lidských práv, jež jsou garantována Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod. Největší kritiku směřovala princezna na závěr, kterým Spolkový soudní dvůr potvrdil

stanovisko odvolacích soudů o tom, že fotografie slouží pouze jako doprovodné a vůbec je nezhodnotil jako snímky samostatné.

Evropský soud pro lidská práva si vytyčil kritéria, podle kterých danou otázku posuzoval. Jako první se zabýval, jakým způsobem fotografie přispívají veřejné debatě o věcech veřejného zájmu, pod něžž podřazuje i sportovní záležitosti a aktivní umělce. Naopak manželské neshody a finanční potíže do této kategorie dle Evropského soudu pro lidská práva nespádají.

Dalším kritériem byla známost osoby a předmět článku. Soud zmínil, že osoby aktivně se účastníci veřejného života požívají menší ochrany než osoby stojící mimo. V některých případech je možné rozšířit právo veřejnosti být informován i na soukromý život veřejných osobností, zvláště pak politiků, nicméně toto nelze učinit, pokud jsou fotografie a doprovodný text zaměřeny pouze na osobní život jedince s účelem uspokojit zvědavost veřejnosti v tomto ohledu. Ústavní soud k danému tématu, konkrétně v situaci politiků, uvedl následující: *„přirozeným důsledkem jeho rozhodnutí učinit své jednání předmětem veřejné pozornosti, čímž se samozřejmě politik vědomě vystavuje pozorné, a ne vždy objektivní kontrole svého jednání a chování, a to jak ze strany svých voličů či členů stejné politické strany, tak, a to zejména, ze strany politické opozice, novinářů i všech občanů. Nevyhnutelnou stránkou výkonu veřejné funkce je tedy nutnost větší míry tolerance k negativním postojům či hodnocením, kterým se osoba veřejně činná vystavuje přijetím této funkce, a nikoli v neposlední řadě i srozumění takové osoby se snášením důsledků vyvozených z její společenské a politické odpovědnosti. Zda je skutečně ochotna konkrétní fyzická osoba tyto nepřijemné stránky svého postavení snášet či nikoli záleží na jejím vlastním uvážení.“*⁷⁰

V neposlední řadě je pak nutno zohlednit chování dotčené osoby ve vztahu k publikaci fotografie a článku, a to zejména ve smyslu toho, zda již informace použité v článku byly předmětem jiných publikací. Čtvrtým kritériem je pak dle Evropského soudu pro lidská práva obsah, způsob a důsledky publikace takového článku nebo fotografie a způsoby jejího šíření. Konečným kritériem jsou okolnosti, za kterých byla fotografie pořízena, a s tím spojený souhlas dotčené osoby s pořízením snímku. Evropský soud pro lidská práva se dále ztotožňuje s hodnocením situace, které provedl Spolkový soudní dvůr, že je potřeba vnímat fotografie a doprovodný článek jako jeden celek a posuzovat je tak dohromady. Pozitivně vnímá také celkové hodnocení věci ze strany Spolkového soudního dvora a přiklání se k názoru, že zdravotní stav otce stěžovatelky, který vykonával veřejnou funkci, je veřejným zájmem a že článek tedy přispíval do debaty o aktuálních

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.2.2005, sp. zn.: III.ÚS 11/04 (U 4/36 SbNU 769).

tématech. Nakonec soud uzavřel, že ke střetu práva na svobodu projevu a ochranu osobního života je potřeba vždy přistupovat opatrně a zároveň uvedl, že německé soudy tento požadavek splnily a postupovaly v souladu s právem i judikaturou.⁷¹

Dle mého názoru Evropský soud pro lidská práva vyhodnotil situaci správně. Evropský soud pro lidská práva nespátřuje fotografie zveřejněné v časopisech jako velký zásah do soukromí, tedy alespoň ne tak velký, aby s ním osoby veřejně známé nemohly počítat. S rozvojem tisku a s tím i možností informovat veřejnost o důležitých informacích o veřejně známých osobách pochopitelně klesá i soukromí těchto osob. Kníže je veřejně známou osobou, jejíž zdravotní stav je pro společnost dané země důležitý, neboť jedině za příznivého zdravotního stavu může řádně vykonávat svoji funkci. Dotčené články neměly v úmyslu nikterak pošpinit ani princeznu, ani knížete; jejich smyslem bylo pouze informovat veřejnost o aktuálním problému, jenž se rodiny týkal. Fotografie, jež byly k článku zveřejněny, nezastihly ani jednoho z žalobců v nějak nelichotivé situaci a neměly za cíl je zesměšnit. Dokonce i za předpokladu, kdy by se jednalo o článek bulvární, k němuž by byly zveřejněny nepřiliš lichotivé snímky, nelze dle mého názoru konečně uzavřít, že by soudy měly rozhodnout ve prospěch žalobců.

Nechci nikterak bagatelizovat nebo znevažovat právo veřejně známých osob na ochranu podoby a soukromí, ale výkon jejich funkce s sebou nese řadu práv, povinností, výhod ale také nevýhod – a toto je jedna z nich. Takové osoby dle mého názoru musí, anebo by měly, počítat s tím, že je jejich život pod drobnohledem, a své jednání na veřejnosti tomu i přizpůsobit, a to nejen kvůli riziku pořízení nevhodné fotografie novináři, ale i kvůli jejich postavení, s nímž se pojí i funkce reprezentativní.

Mou myšlenku lépe demonstruji na příkladu z běžného života. Představme si situaci, kdy vidíme takového knížete v nočním klubu, posilněného značnou dávkou alkoholu, jak tancuje a vlivem opilosti dělá nejrůznější komické kreace. Pozornost všech lidí v klubu by na jeho osobu byla zvýšena již z povahy věci a za předpokladu, že by se kníže choval naprosto normálně, co teprve potom, kdyby klub bavil svým opilým chováním; a s tím podle mě známá osoba počítá a je na to zvyklá. Na druhou stranu si pak představme, že v tom stejném klubu předvádí podobné chování neznámý muž. Asi je víc než jasné, že pozornost na něj nebude zdaleka tak velká, a déle, než pět minut se jeho konání nikdo posmívat nebude. Znovu opakuji, že tímto názorem nechci říct, že by veřejně známým osobám měla být odepřena možnost domáhat se svých práv soukromí;

⁷¹Rozsudek senátu ESLP ze dne 24.6.2004, *von Hannover proti Německu* č. 59320/00.

všechno má své meze a důsledků, které s sebou nese jejich známost, by nemělo být zneužíváno. V úvahu by však vždy mělo být bráno hledisko způsobu a místa pořízení fotografie.

Vrátím-li se opět k demonstrativní situaci knížete v klubu, případná pořízená a zveřejněná fotografie bulvárním časopisem sice představuje jistý zásah do jeho soukromí, avšak kníže by v tomto případě na místě veřejně dostupném svým chováním způsoboval ostudu sám sobě svým vlastním zaviněním; naproti tomu pořízení fotografie například na soukromém večírku takové osoby by mělo být bráno jinak.

4.2 Tiriac proti Rumunsku

Dalším zajímavým případem je Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 30. 11. 2021 ve věci Tiriac proti Rumunsku. Jedná se o spor rumunských byznysmenů a novin Financiarul, ve kterých byl v roce 2010 publikován článek o dlužích těchto mužů vůči státu. Ke článku byly rovněž připojeny jejich fotografie, přehled výše jmění patnácti nejbohatších osob v zemi současně s výčtem dluhů těchto osob vůči státnímu rozpočtu. Jeden z dotčených se rozhodl proti publikaci brojit a proti autorovi článku podal žalobu na náhradu škody ve výši 130 000 euro za způsobenou morální újmu s tím, že článek poškozoval jeho důstojnost a čest a zveřejněnými fotografiemi zasahoval i do jeho soukromí. Nad rámec toho uvedl, že článek poškozoval nejen jeho, ale i obchodní společnosti, v nichž působil, a že novinář publikací nesdělil čtenářům jasné a přesné informace, navíc obsahoval nepravdivé údaje. Obvodní soud podanou žalobu zamítl s argumentací založenou na svobodě projevu novinářů, kteří jednali v dobré víře, a kromě hodnotících soudů rovněž konstatovali fakta. Proti tomuto stanovisku se žalobce odvolal, avšak odvolací soud jeho podání zamítl. Soud poukázal na fakt, že článek, který se vztahoval k výročnímu hodnocení bohatých Rumunů, které Financiarul provádí, se týkal otázky veřejného zájmu, a to dluhů bohatých vůči státu. Následné dovolání potvrdilo závěr odvolacího soudu, a proto se dotčený obrátil k Evropskému soudu pro lidská práva. Stěžovatel namítal porušení čl. 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života), které mělo spočívat v tom, že vnitrostátní soudy nesprávně posoudily skutkové okolnosti případu, a dále v tom, že mu nepřiznaly náhradu škody a neposkytly ochranu jeho právům. Evropský soud pro lidská práva vzal při projednávání stížnosti kritéria vyplývající z výše rozebraného judikátu Von Hannover proti Německu, tedy příspěvek do debaty veřejného zájmu, míru proslulosti dotčené osoby, předmět, předchozí chování dotčené osoby, obsah, formu a důsledky zveřejnění. Kritérium

schopnosti článku přispět do debaty veřejného zájmu bylo dle Evropského soudu pro lidská práva splněno, neboť se dotýkal fungování systému výběru daní a s tím související morálku dotčených byznysmenů. Co se pak týká kritéria proslulosti dotčené osoby a předmětu sdělení, soud uzavřel, že „stěžovatel ve skutečnosti náležel do skupiny veřejných osobností, které se nemohou domáhat ochrany svého práva na respektování soukromého života stejným způsobem jako osoby veřejnosti neznámé“ Co do formy, obsahu a důsledků předmětného článku Evropský soud pro lidská práva uzavřel, „že neobsahoval žádné osobní urážky, znevažující poznámky nebo zcela nepodložená tvrzení, a to bez ohledu na to, zda se jednalo o hodnotící soudy, nebo o konstatování faktů.“ Konečně pak uzavřel, že nelze pochybovat o dobré víře novinářů a že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy.⁷²

Dle mého názoru je rozhodnutí soudu v tomto případě na místě. Skupinka byznysmenů byla skutečně velice známá vzhledem k tomu, že vlastnili jedny z nejproslulejších podniků v zemi, a tudíž museli počítat s tím, že na ně bude upřena pozornost veřejnosti a rovněž i médií. O to více pak v případě případných podvodných jednání, a to jak skutečných, tak i domnělých. Odvoláváním se na fotografie zveřejněné bez jejich souhlasu je pak dle mého názoru jeden z menších problémů tohoto případu, neboť z logiky věci je patrné, že se stěžovatel cítil dotčen nejvíce informacemi, které k nim byly zveřejněny, což současně poukazuje na jejich doprovodný charakter. Navíc nutno dodat, že povaha fotografií nebyla nijak pohoršující, sloužila pouze k upřesnění a dotvoření celkového obrazu publikovaného článku.

4.3 Nález Ústavního soudu, sp.zn. I. ÚS 367/03

Z českého prostředí bych ráda uvedla nález Ústavního soudu I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3.2005.⁷³ Stěžovatelka jakožto vedlejší účastnice podala žalobu na ochranu osobnosti, ve které se dožadovala zdržení se neodůvodněných mediálních útoků žalovaného vůči žalobkyni, které by ji jednak spojovaly s neidentifikovanými mafiány, jednak by navozovaly dojem, že v roce 1977 podepsala tzv. Antichartu, a také zaslání žalobkyni do tří dnů od právní moci rozsudku formou dopisu omluvu (v žalobě navrženém znění) za výroky stěžovatele publikované v rozhovoru pro Lidové noviny dne 6. 10. 2000 v rámci článku *"Dívčí válka - jsou české zpěvačky ještě vůbec zpěvačky? Nejsou to už jen naličené tváře z obálek?"*, jakož i za výroky v příspěvcích do čtenářské rubriky Lidových novin

⁷² Rozsudek ESLP ze dne 30. 11. 2021 ve věci *Țiriac proti Rumunsku*, č. 51107/16.

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 15.3.2005, sp.zn. I. ÚS 367/03 (N 57/36 SbNU 605).

z 16. a 23. 10. 2000, a 3. uveřejnit na svůj náklad v deníku Lidové noviny a v deníku MF Dnes omluvu (v žalobkyní navrženém znění) týkající se výroků žalovaného v Lidových novinách dne 6. 10. 2000 a 16. a 23. 10. 2000, neboť tyto příspěvky byly způsobilé poškodit její pověst u široké veřejnosti. Žalovaný argumentoval, že pouze citoval z článků z tehdy vydaného Rudého práva a Mladé fronty. Co se týká výroku o mafiánech, pak žalovaný uvedl, že má právo vyslovit svůj názor na celou kulturní scénu. Nemyslel tím prý nic jiného než *"bohužel existující praxi v této sféře, že bez kontaktů se sebelepší zpěvák na výsluní nedostane"*.

Městský soud nároky žalobkyně zamítl a proti tomuto rozsudku podala dotyčná odvolání. Odvoláním žalobkyně docílila změny ve smyslu uložení povinnosti žalovanému zaslat žalobkyni formou osobního dopisu omluvu a rovněž jednu omluvu zveřejnit i v Lidových novinách. Odvolací soud se neztotožnil s námitkou stěžovatele, že žalobkyně jako zpěvačka populární hudby, a tedy osoba veřejného zájmu, musí snášet širší limity při kritice své osoby, neboť podle odvolacího soudu ani osoby veřejného zájmu nejsou povinny snášet nepravdivá skutková tvrzení, jako je tomu v této věci.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu prodal stěžovatel dovolání s tím, že běžný čtenář musí pochopit smysl a kontext článku, a ne jej brát doslovně. Toto dovolání však bylo Nejvyšším soudem zamítnuto. Příklad se po několika bulvárních titulcích, prostřednictvím nichž si stěžovatelka i žalovaný vyměňovali názory, dostal až před Ústavní soud, který kritizoval přístup obecných soudů především z důvodu, že opomenuli ústavněprávní povahu věci, čímž automaticky upřednostnili jedno právo před druhým bez jakéhokoliv vysvětlení. Ústavní soud se kriticky vyjádřil ke stanoviskům soudů obecných, kdy tyto považovaly výrok žalovaného ohledně mafiánů jako tvrzení skutečnosti, a to i přes to, že se tuto skutečnost stěžovateli nepovedlo prokázat. Bylo-li by tvrzení žalovaného vyhodnoceno jako hodnocení, požadavek na ověření pravdivosti by zde vůbec nevznikl. Ústavní soud se přiklání k shledání výroků jako hodnocení. Z článku je podle něj patrné, že byl koncipován jako příspěvek kritický a že stěžovatel jako hudební kritik byl přizván jako "kritik z nejkritičtějších", jak uvádí článek již v samotném úvodu. Stěžovatel velmi negativně hodnotí producenty z období komunistického režimu. Mimo jiné Ústavní soud uvedl následující: *„Pro osoby činné v oblasti veřejného života, ať již jde o politiky nebo o osobnosti veřejně známé, obecně platí, že disponují mnohem snadnějším přístupem k médiím, a mají tak mnohem snadnější možnost vyvrátit to, co ony samy považují za smyšlenky. Soudní ochrana dobrého jména takovýchto veřejně činných osob je i proto realizována v míře menší než ochrana dobrého jména kohokoliv*

jiného, který má mnohem menší spektrum možností vstoupit do veřejné diskuse než osoba veřejně činná...Je nepochybné, že vedlejší účastnice jako zpěvačka populární hudby je osobou činnou v oblasti veřejného života. Jako taková disponuje podstatně snadnějším přístupem do médií než jakýkoliv "běžný" občan...V tomto smyslu není věci soudů do veřejné diskuse mezi stěžovatelem a vedlejší účastnicí vstupovat, protože veřejná diskuse je tím nejlepším fórem pro utváření názorů a hledání odpovědi na otázky toho typu, o něž v této věci jde. Soudní rozhodnutí bude v obdobné věci jen zřídka účelné, a naopak bude zpravidla představovat protiústavní omezení svobody projevu."⁷⁴

S ohledem na všechny výše uvedené argumenty Ústavní soud nálezem vyhověl ústavní stížnosti a označená rozhodnutí obecných soudů zrušil.

V tomto judikátu sice můžeme vidět spíše znázornění porušení práva na důstojnost, avšak ráda bych na něm reflektovala právě stanovisko soudu ohledně míry, kterou by známé osoby měly snášet v souvislosti s debatou o jejich osobě. Především mě zaujalo stanovisko Ústavního soudu, ve kterém argumentuje, že stejně tak, jako jsou veřejně známé osoby vystavovány větší pozornosti ze strany médií, jsou rovněž vystavovány velké pozornosti ze strany společnosti, ke které mohou promlouvat a na případné bulvární články patřičně reagovat. S tímto názorem souhlasím a jeho pravdivost se projevuje o to více v dnešní době, kdy mají veřejně známé osoby možnost promlouvat k veřejnosti prostřednictvím sociálních sítí v podstatě okamžitě.

4.4 Usnesení Ústavního soudu, sp.zn. I ÚS 2246/12

Následujícím judikátem, který bych chtěla zmínit je Usnesení Ústavního soudu I. ÚS 2246/12 ze dne 17. 4. 2014.⁷⁵ Jedná se o případ z politického prostředí, kdy byla v časopise zveřejněna karikatura tehdejšího předsedy ČSSD Jiřího Paroubka, který se vrací z Parlamentu domů k manželce celý nadšený, protože se mu podařilo svrhnout vládu. Manželka ho v komiksu vyzývá, aby myslel na něco hodně erotického. Paroubek si nejdříve představuje své spolustraníky, poslance Sobotku a Jandáka, to však příliš nezabírá, teprve představa poslance Ratha zafunguje. Podle celkového smyslu by se mohlo eventuálně jednat o parodii na manžela stěžovatelky, že k erotickému vzrušení mu pomáhají věci, týkající se politiky. Jednalo se o komiks nesoucí název "Paroubkovy erotické fantazie" a stěžovatelka konstatovala, že soudy opomenuly, že zde jde o střet dvou ústavou chráněných práv a svobod, a sice práva na zachování lidské důstojnosti, osobní cti,

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 15.3.2005, sp.zn. I. ÚS 367/03 (N 57/36 SbNU 605).

⁷⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.4.2014, sp.zn I ÚS 2246/12.

dobré pověsti, jména a soukromí se svobodou projevu a právem na informace. Mimo jiné politikova manželka poukázala na to, že je těhotná a komiksem tak porušili i ochranu soukromí, jenž se týká momentu početí jejího dítěte. Stěžovatelka argumentovala, že komiks obsáhl všechny judikaturou vymezené důvody nepřipustnosti, neboť je založen na nepravdivém tvrzení, spočívajícím ve znázornění pohlavního styku stěžovatelky s jejím manželem, jehož cílem mělo být dle autora početí potomka, přičemž je evidentní, že autor nemohl vědět jak, kdy a kde k takovému aktu došlo.

Ústavní soud uvedl, že v předmětné karikatuře nebyl nikdo vyobrazen nahý, a dokonce nikde nebylo zmíněno, že se jedná právě o okamžik početí jejich tehdy nenarozeného dítěte. K argumentu těhotenství mj. uvedl, že každý populární člověk, muž nebo žena, se může cítit být veřejně zesměšněn zrovna v období nebo v souvislosti s událostí, jež právě prožívá a která je pro něho osobně citlivá, tragická nebo jen nepříjemná, ale žádnou takovou okolnost lidského života nelze předem z veřejného diskursu vyjímát, zejména ne natolik přirozenou, jakou je těhotenství.

Dále pak soud uvedl, že na místě není ani argument, že karikatura někoho více či méně zesměšňuje, to je dáno již její povahou jako výtvarného díla a účelem, pro který bývá namnoze vytvořena. V neposlední řadě se Ústavní soud vypořádával s námitkou stěžovatelky, ve které tvrdí, že autoři článku neuveřejnili pravdivou informaci, neboť nebyla ničím prokázána. Soud k tomuto uvedl, že zatímco tvrzení určitých nepravdivých skutečností samo o sobě lze zakázat, vyslovování názorových soudů, byť kontroverzních, zásadně požívá ústavní ochrany. Závěrem rovněž uvedl, že stěžovatelka spadá pod skupinu veřejně známých lidí a svým vystupováním se nesnaží být někde v ústraní, musí proto snést větší rozsah kritiky než občané veřejně nevystupující. Ústavní soud přirozeně chápe, že stěžovatelka toužila, aby o ní a o jejím manželovi byly zveřejňovány pokud možno jen pozitivní informace. Z výše uvedeného je však patrné, že po vstupu do veřejné sféry nemohla očekávat, že o nich jako o páru bude informováno jen v superlativech nebo alespoň natolik korektně, jak si korektnost oni sami představují.⁷⁶

V tomto judikátu vidíme typ publikace, jež má za účel danou osobu spíše zesměšnit, a nic přínosného čtenáři vlastně nepřinese. I tak však taková publikace požívá ochrany. Stěžejním problémem, proč stěžovatelka v tomto případě neuspěla, je fakt, že fakticky nejde o žádný zásah do soukromí. V časopise se objevuje pouze karikatura a domnělá situace, která může a nemusí být pravda. Již z povahy publikace, jakožto komiksu vyplývá, že se nejedná o seriózní článek, který

⁷⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.4.2014, sp.zn. I ÚS 2246/12.

čtenáře informuje nebo nějak obohacuje, ale slouží spíše k pobavení. Taková situace je pak typickým příkladem nevýhod, jež s sebou nese být veřejně známou osobou.

4.5 Usnesení Ústavního soudu, sp.zn. II. ÚS 468/03

Usnesení Ústavního soudu II. ÚS 468/03 ze dne 25. 11. 2010 pojednává o komiksu "Zelený Raoul-Nekonečný příběh České republiky očima Ufona" článku týdeníku Reflex. Vedlejší účastník podal žalobu na ochranu osobnosti k Městskému soudu v Praze, neboť shledával své vyobrazení v komiksu jako zneuctvující, nevkusné a vulgární. Této žalobě Městský soud vyhověl. Podle tohoto soudu ani v karikatuře nelze užívat neopodstatněné a hrubé urážky se snahou ponížit, a to i u osob veřejného život, byť je u nich nutno počítat s pozorností ze strany médií. Podle soudu bylo prokázáno, že články týkající se žalobce se objevovaly v médiích, zvláště v bulvárním tisku, již před publikací komiksu, avšak teprve po ní se jejich intenzita zvýšila. Soud zdůraznil, že nehodnotil míru vkusu, ale míru přiměřené kritiky. Soud bral navíc v potaz, že deník Reflex je považován za seriózní deník, a čtenáři berou jeho obsah poněkud vážněji. Následné odvolání u Vrchního soudu nedopadlo pro autory dobře, neboť soud uzavřel, že předmětem řízení není svoboda tvorby, ale ochrana osobnosti žalobce. Ani šíření umělecké tvorby nesmí překročit hranice vymezené celospolečenskými zájmy a hodnotami. Stěžovatelka se rozhodla namítat tento postup s tím, že nemůže takto pojatý seriál nikdo brát vážně. Stěžovatelka dále uvedla, že komiks pouze reflektoval již utvořený mediální obraz žalobce. Komiks nepřináší ani nepopisuje realitu, pouze zachycuje její útržky, které s nadsázkou zpracovává. Žalobce byl dlouhodobě subjektem zájmu médií, nikoli kvůli své politické činnosti, ale pro své veřejně prezentované soukromí. Ani tato argumentace však u Ústavního soudu neuspěla a stížnost byla odmítnuta.⁷⁷

Zdejší stanovisko soudů pro mě bylo poněkud překvapivé vzhledem k ostatním rozhodnutím, jenž jsem rozebírala výše. Srovnáme-li případ s jemu podobným případem bývalého předsedy ČSSD, u něhož soud u vyobrazené karikatury neshledal porušení práva na podobu a soukromí, přijde mi toto předmětné stanovisko poněkud nespravedlivé. Dle mého názoru soud přiřkl až příliš velkou váhu serióznosti periodika, které článek publikovalo, což mi přijde jako relevantní argument, avšak se nemohu ubránit přesvědčení, že zde byly dva dosti podobné případy rozhodnuty rozdílně. Je totiž třeba vzít v potaz i fakt, že i „seriózní“ médium může v zájmu jakéhosi

⁷⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 25.11.2010, sp.zn. II. ÚS 468/03.

odlehčení obsahovat pasáže zcela opačného charakteru. Takový byl i komiksový seriál Zelený Raoul, který s vysokou dávkou zjevné a neskryvané parodie komentoval pro komiks typickým způsobem zejména politické dění. Takto byl vnímán i čtenáři a tito s touto „neseriózností“ komiksu počítali a takto k němu i přistupovali.

4.6 Rozsudek Nejvyššího soudu, sp.zn. 30 Cdo 42/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu 30 Cdo 42/2011 ze dne 29.3. 2012 se týká žalobce, který namítal porušení práva na ochranu osobnosti, jež spatřoval v neoprávněném zásahu do osobnostních práv, spočívajícího ve zveřejnění jeho podobizny ve zpravodajské relaci. V předmětné relaci bylo uvedeno, že otec žalobce odjel do Norska, kde propůjčil B. Š. cestovní pas, a tím i identitu svého nezletilého syna A. Otec žalobce ji později přivedl do dětského domova v Norsku a byl zde zatčen. V této souvislosti byly mimo jiné uveřejněny i fotografie B. Š., M. F., otce žalobce a nezletilého žalobce A. F., za kterého se B. Š. vydávala. Podle soudu prvního stupně zpravodajská licence dle ustanovení § 12 odst. 3 občanského zákoníku nebyla porušena, neboť žalovaná v rozhodné době pravdivě informovala o průběhu tzv. Kuřimské kauzy a fotografie B. Š. a žalobce uveřejnila pouze v této souvislosti. Odvolací soud prvostupňové stanovisko potvrdil a dodal, že předmětné fotografie byly pořízeny na veřejném prostranství a žalobce nijak nezesměšňuje. Žalobce se následně dovolal a poukázal na fakt, že se případ týká také nezletilého dítěte, jehož ochrana by měla mít přednost. Žalovaná na druhou stranu uvedla, že zásahem do ochrany osobnosti může být pouze zásah, který je v rozporu s objektivním právem, což se v tomto případě říct nedá, dále žalovaná uvádí, že fotografie dovolatele byla v rámci reportáže užita pouze krátkou dobu a rozhodně nebyla dominantním obsahem této reportáže. Případ se dovoláním dostal až k Nejvyššímu soudu, který uvedl následující: *„Při každém použití podobizen a obrazových snímků, ať k nim dochází na jiných zákonných licencích nebo na podkladu svolení, či na základě jiného oprávnění, musí být zachovány dvě základní podmínky: použití se musí stát vždy přiměřeným způsobem a dále použití nesmí být v rozporu s takovými osobnostními zájmy oprávněného, jichž je třeba bezpodmínečně respektovat, a které jsou tedy za všech okolností nedotknutelné...Odvolací soud nijak nezdůvodnil a neuvedl konkrétní důvody, proč v tomto případě je nezbytné upřednostnit právě ochranu práva na informace nad právem nezletilého na ochranu osobnosti.“*

Konečně dovolací soud uzavírá, že s ohledem na uvedené skutečnosti je proto zřejmé, že dovoláním napadené rozhodnutí Vrchního soudu v Praze nelze považovat za správné, a proto Nejvyšší soud toto rozhodnutí, bez nařízení jednání, zrušil.⁷⁸

V tomto případě se naprosto ztotožňuji s konečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. Jsou situace, kdy musí být jedno právo upřednostněno před druhým a toto je jeden z těchto případů. Zveřejnění předmětné fotografie nemělo za účel nikoho zesměšnit, šířit pomluvy nebo nic neříkající informace pro pobavení veřejnosti. Naopak se jednalo o aktuální téma rozebírané ve zpravodajství a jeho účelem bylo co nejlépe společnost informovat o průběhu kauzy. Pokud tedy před soudy obstály situace, kdy byla něčí podobizna zveřejněna v souvislosti s bulvární povahou článku, jiné řešení by zde nemělo připadat ani v úvahu.

4.7 Nález Ústavního soudu, sp.zn. III. ÚS 256/01

Nález Ústavního soudu III. ÚS 256/01 ze dne 21. 3. 2002 pojednává o použití fotografií s uvedením jmen, příjmení a dat narození Policíí České republiky za účelem rekognice. Stěžovatelé se cítili být dotčeni na svých právech na ochranu osobnosti a domáhali se omluvy a úhrady nemajetkové újmy ve výši 500 000 Kč. Tato žaloba byla Krajským soudem v Plzni zamítnuta s odůvodněním, že užití fotografií a dat stěžovatelů podle ustanovení § 93 odst. 2 trestního řádu není neoprávněným zásahem do jejich osobnostních práv, neboť užití fotografií bylo jednak v souladu se zákonnou licencí (§ 12 odst. 2 občanského zákoníku) a jednak neohrozilo čest stěžovatelů. Mimo to soud uzavřel, že z interpretace dotčených ustanovení vyplývá, že svolení k užití takto získaných dat není třeba, jestliže se použijí písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky, nebo zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona. Stěžovatelé se proti rozhodnutí prvostupňového orgánu odvolali, odvolací soud však rozhodnutí potvrdil, a proto se rozhodli podat ústavní stížnost. V ústavní stížnosti zmiňovali především potřebu určení hranice mezi oprávněním použít podobiznu a osobní data k úředním účelům na základě zákona a lidskými právy zaručenými Listinou. Stěžovatelé především argumentovali, že zmíněná data byla použita z občanského průkazu, přičemž § 1 zákona č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, stanoví že občanský průkaz je veřejná listina, kterou občan republiky prokazuje svou totožnost, státní občanství, místo pobytu a evidenční skutečnosti zapsané v občanském průkazu,

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2012, sp.zn. 30 Cdo 42/2011.

z čehož lze dovodit, že i údaje evidované mimo tento průkaz, ale poskytované v souvislosti s ním, mohou být použity pouze pro účely, pro které byl vydán.⁷⁹ Stěžovatelé jsou přesvědčeni, že svěřené podobizny, jakož i jména s příjmením a daty narození, popř. titulem, pro účely vydání a evidování vydaného občanského průkazu se nestávají veřejným majetkem státu, ale nadále patří občanu. Vedlejší účastník naproti tomu namítl, že popsáním postupem orgánů činných v trestním řízení nedošlo k ničemu protiprávnímu, neboť dle § 2 odst. 1 písm. l) zák. č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky, disponuje orgán oprávněním vést evidence, které potřebuje k plnění svých úkolů.⁸⁰ Vedlejší účastník navíc uvádí, že upozorňuje na skutečnost, že žádná zákonná ani podzákonná norma nevymezuje (pozitivně ani negativně) zdroje, ze kterých mají (mohou) orgány činné v trestním řízení srovnávací fotografie figurantů pro rekognici získávat. Navíc dodal, že k tomu, aby mohl být úkon reálně proveden, může použít takové zdroje, které má fakticky k dispozici, tedy problémem není ani občanský průkaz. Ústavní soud uvedl, že dle § 12 odst. 2 občanského zákoníku k použití podobizen není třeba svolení, použijí-li se k účelům úředním na základě zákona a ztotožňuje se s názorem obecných soudů.⁸¹

⁷⁹ § 1 zákona č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ § 2 odst. 1 písm. l) zákona č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky.

⁸¹ Nález Ústavního soudu III. ÚS 256/01 ze dne 21. 3. 2002.

5. Ochrana podoby a soukromí vs svoboda projevu a právo na informace

Právo na informace je zakotveno v Listině základních práv a svobod, konkrétně pak v článku 17, který stanoví:

- „(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
- (2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
- (3) Cenzura je nepřípustná.
- (4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.
- (5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.“⁸²

V roce 1999 byl rovněž přijat zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, který se stal obecnou právní normou zajišťující právo na informace veřejnosti. Tento zákon rozlišuje dva typy subjektů: povinné subjekty a žadatele. Jak již název napovídá, první skupina představuje subjekty, které mají povinnost na žádost jiného, tedy žadatele, poskytnout určitou informaci. Mezi povinné subjekty patří státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce. Druhou skupinu povinných subjektů tvoří ty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, ovšem jen v rozsahu jejich rozhodovací činnosti.⁸³ Půjde tedy o orgány profesní samosprávy a právnické osoby, na které byl přenesen výkon státní správy. Co se týká osoby žadatele, tou může být prakticky kdokoliv – občan České republiky, ale i cizinec, který našemu právnímu řádu podléhá.⁸⁴

⁸² Článek 17 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb.

⁸³ KORBEL, František a kolektiv. *Právo na informace*, 2. aktualizované vydání, Linde Praha 2005, s. 44.

⁸⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Jak žádat o informace*. [online]. [cit. 22. 7. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jak-zadat-o-informace-453908.aspx>.

Svoboda projevu se projevuje ve volnosti vyjadřovat se bez cenzury a omezení. Týká se nejen vyjadřování názoru a sdělování informací, ale také jejich přijímání, vyhledávání a rozšiřování. Zakotvení tohoto základního práva můžeme najít v článku 17 Listiny základních práv a svobod, kde je zakotveno společně s právem na informace, dále pak v článku 19 Všeobecné deklarace lidských práv a v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech. Všeobecná deklarace stanoví následující: „Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmikoli prostředky a bez ohledu na hranice.“⁸⁵

Z citovaných ustanovení je zřejmé, že takové právo náleží každému a omezit jej lze jen za zákonem stanovených podmínek. Zajímavé je však zamyšlení nad omezením toho práva právě v rovině médií a bulváru, o to více pak, když se jedná právě o případy veřejně známých osob. Dostáváme se tak mnohdy ke střetu dvou základních práv a morálky, neboť každý má právo se projevit a vyjádřit svůj názor, ale zároveň také právo na soukromí. Při střetu těchto dvou základních práv však bude vždy nezbytné zkoumat (s přihlédnutím k okolnostem každého případu), zda nebyla bezdůvodně dána přednost jednomu před druhým. Posuzovat se bude zpravidla intenzita zásahu do osobnostních práv s ohledem na přiměřenost při uplatňování svobody projevu, jakož i příčinná souvislost mezi zásahem a samotným porušením.⁸⁶

Mimo to však budeme muset vzít v úvahu několik dalších kritérií, díky kterým se dobereme jednoznačnějšího výsledku. Jedná se o kritérium věcné, osobní, osobu mluvčího projevu, osobu, jíž se projev týká, obsah projevu, prostředí, ve které byl projev pronesen, a místní a časově okolnosti.⁸⁷

U věcného kritéria bereme v potaz obsah a jeho pravdivost a také formu kritiky. Občanskoprávní ochrana neposuzuje pravdivost informace, ale zásah do osobnostních práv, který je kritikou vyvolán. Jeho posuzování je však velice individuální a mezi zásahem a jednáním musí existovat jednak příčinná souvislost a jednak překročení přípustné hranice, jejíž význam však není

⁸⁵ Universal Declaration of Human Rights, 10.12.1948, New York.

⁸⁶ MATZNER, Jiří. *Svoboda projevu vs. právo na ochranu osobnosti u veřejně činných osob*. Právní prostor [online]. 15.11.2016 [cit. 2023-06-05]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/svoboda-projevu-vs-pravo-na-ochranu-soukromi-u-verejne-cinnych-osob>.

⁸⁷ KOVÁČOVÁ, Lucia, NECHVÁTALOVÁ, Lucie, VÝBORNÝ, Štěpán. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 24-25.

nijak konkrétně definován.⁸⁸ K formě řekl Ústavní soud ve svém nálezu následující: “Vybočí-li publikovaný názor z mez. v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztratí charakter korektního úsudku (zpráva, komentáře) a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze ústavní ochrany“.⁸⁹

U osobního kritéria musíme vzít v potaz postavení kritizované osoby ve společnosti, čímž se opět dostáváme k výše citovanému usnesení Nejvyššího soudu týkajícího se veřejně činných osob.

Mluvčího, tedy autora sdělení, můžeme rozřadit do několika kategorií, Tou první, pro tuto diplomovou práci asi nejzajímavější, jsou média. Média jsou jednoznačně nejvlivnějším prostředkem ke sdělení informace a k jejímu šíření, svým výrokem mohou značně ovlivnit veřejné mínění, podnítit sympatie nebo nenávisť a také vnést do společnosti několik témat k diskuzi.⁹⁰ Dále může jít o anonymního mluvčího na internetu, politika, osoby zúčastněné na rozhodování apod. Role mluvčího, společně s úmyslem a motivací svého přednesu, jsou však jednoznačně významná pro hodnocení daného projevu. Ochrana pak bude poskytnuta výrokům se snahou o objektivní diskuzi, naopak projevy s úmyslem poškodit daného jedince si takovou míru ochrany nezaslouží.⁹¹ Dalším kritériem je charakteristika osoby, jíž se projev týká. I zde je nutné brát status osoby v potaz a v hodnocení jej reflektovat. Některé osoby totiž požívají větší ochrany a je zde narušen jakýsi princip rovnosti. Tomuto kritériu věnuji následující kapitolu.

Pro lepší pochopení kritéria obsahu je nutné rozlišit skutková tvrzení a hodnotící soud, pro jehož přiblížení cituji rozhodnutí Nejvyššího soudu. „*Pravdivá informace nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokud tento údaj není podán způsobem, že zkresluje skutečnost, či není natolik intimní, že by odporoval právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti. Hodnotící soud vyjadřuje subjektivní názor svého autora, který k danému faktu zaujímá určitý postoj tak, že jej hodnotí z hlediska správnosti a přijatelnosti, a to na základě vlastních (subjektivních) kritérií. Hodnotící soud nelze jakkoli dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda*

⁸⁸ KOVÁČOVÁ, Lucia, NECHVÁTALOVÁ, Lucie, VÝBORNÝ, Štěpán. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 55

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp.zn. III.ÚS 359/96 (N 95/8 SbNU 367).

⁹⁰ BARENDT, Eric. *Freedom of speech*. Oxford, Oxford University Press, 2007, s. 566.

⁹¹ KOVÁČOVÁ, Lucia, NECHVÁTALOVÁ, Lucie, VÝBORNÝ, Štěpán. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 56.

forma jeho prezentace je přiměřená a zda zásah do osobnostních práv je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tzn. zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby.“⁹²

Jde tedy o jakési konstatování a komentování reality, které je však subjektivní a jehož pravdivost nelze prokázat, avšak i vyjadřování názorů má své limity. Tyto limity posuzují soudy individuálně.

Naproti tomu skutková tvrzení jsou prokazatelná fakta podaná objektivně a nezkráceně. V případě, že by pak skutková tvrzení byla nepravdivá, jednalo by se jednoznačně o neoprávněný zásah do osobnostního práva.⁹³

Co se týká prostředí, ve kterém byl projev pronesen, je důležité pro odlišení virtuálního a reálného světa. Kühn zdůrazňuje, že mezi typickým narušováním soukromí v internetovém a předinternetovém věku lze nalézt patrné kvalitativní rozdíly. Zatímco v době před internetem byly zásahy v zásadě fyzické, zpravidla výjimečné, citlivé a snadno zjistitelné, v době internetové jsou velmi časté, málo intenzivní, obtížně zjistitelné a málokdy realizované státní mocí.⁹⁴

Poslední kritérium, které mnohdy není dostatečně zvažováno, jsou místní okolnosti projevu. Relevance tohoto kritéria se totiž projevuje pouze v některých případech. Je nutno zohlednit, že byť jsou platformy, kde se svoboda projevu projevuje téměř bez omezení, existují také místa, kde je její působení značně zúženo, např. školská zařízení, kde by měly být informace předávány bez osobního a subjektivního zabarvení.⁹⁵

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2007, sp.zn. 30 Cdo 608/2007.

⁹³ MATZNER, Jiří. *Kde leží hranice mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti u známých osobností?* [online]. 13. 6. 2022 [cit. 13-6-2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/kde-lezi-hranice-mezi-svobodou-projevu-a-pravem-na-ochranu-osobnosti-u-znamych-osobnosti>

⁹⁴ KÜHN, Zdeněk. *Ochrana soukromí v internetové době*. Brno: Masarykova univerzita – Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 51.

⁹⁵ KOVÁČOVÁ, Lucia, NECHVÁTALOVÁ, Lucie, VÝBORNÝ, Štěpán. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 35.

6. Ochrana podoby a soukromí u veřejně známých osob

Touto kapitolou se konečně dostáváme ke klíčové myšlence mé diplomové práce. Veřejně známé osoby vs. jejich základní právo na ochranu podoby a soukromí. Při zamyšlení nad otázkou, jak je u známých osobnostní toto základní právo chráněno, nedostáváme jednu definitivní odpověď. Jedná se o otázku složitou a při hledání odpovědi na ni je nutné brát v potaz spoustu aspektů. Jak je již v prvních kapitolách mé práce řečeno, za osobu veřejně známou můžeme považovat zpěváka, herce, influencera, politika nebo třeba úspěšného podnikatele. Výčet není ucelený a záleží jistě i na jakémisi subjektivním hledisku toho, zda je osoba známá ve společnosti nebo ne. Určitým kritériem, které nám může při tomto zařazení pomoci, je hledisko toho, zda je takový jedinec zajímavý pro média, zda je u veřejnosti zájem o informace o jeho osobě a zda on sám si je tohoto postavení vědom a svým počínáním toto své zařazení podporuje. Zajímavá je i myšlenka, která hovoří o poskytování ochrany soukromí ex post. Představme si situaci, kdy má známější jedinec pocit, že bylo ze strany médií prostřednictvím např. novinového článku, zasaženo do jeho práva na soukromí a rozhodne se proti tomuto zásahu brojit soudně. Tento soudní spor následně logicky přitáhne pozornost veřejnosti a předmětná informace tak díky tomu bude zpřístupněna širšímu okruhu jedinců. Typickým příkladem je kauza Barbry Streisandové, která se snažila o odstranění fotografie svého domu z Google Maps z důvodu narušení soukromí a obav o své bezpečí. Výsledkem však bylo, že počet zobrazení její nemovitosti několikanásobně vzrostl.⁹⁶

Při zmínce o této kauze se rovněž nabízí zmínění faktu, že společně s neustále vyvíjející se technologií je zásah do soukromí jiného neskutečně jednoduchý a dochází k němu každý den, přičemž o tom osoba v pozici narušitele nemusí mít nejmenší ponětí. Uvedený vývoj neprospívá ani z hlediska délky uveřejnění informace. Došlo-li pár desítek let nazpět k situaci, kdy byla zveřejněna fotografie porušující osobnostní práva v novinách, pak se o ní ve společnosti hovořilo maximálně několik dní. Dnes je to poněkud složitější, neboť téměř vše je snadno dohledatelné na internetu a předmětná videa, články, fotografie tam zůstávají v podstatě napořád. Navíc díky sociálním sítím a potřebě lidí neustále něco sdílet a šířit se může o fotografii mluvit i několik měsíců.

⁹⁶ NĚMEČEK, Tomáš. *Ochrana osobnosti v internetovém věku: Sborník textů z právnické konference*, Praha: Mafra, 2013, s. 33.

Míra zásahů do soukromí je posuzována poněkud benevolentněji u osob veřejně známých. Ústavní soud ve svém nálezu uzavřel: „*Lze obecně konstatovat, že osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy aj., musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané. Důvod tohoto principu je dvojnásobný. Jednak se tím podporuje veřejná diskuze o veřejných věcech a svobodné utváření názorů.*“⁹⁷ Dále bych ráda zmínila vyjádření Nejvyššího soudu, ve kterém uvedl: „*Je jistě skutečností, že práva na ochranu osobnosti se mohou domáhat i politici a ostatní veřejně činné osoby; měřítko posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou však v jejich případech mnohem měkčí ve prospěch původců těchto výroků. Je to dáno tím, že osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že jakožto osoba známá bude pod drobnohledem veřejnosti, která se zajímá o její jak profesní, tak i soukromý život, a současně jej hodnotí (...) zde je namístě volit benevolentnější přístup k posouzení meze přípustnosti uveřejnění informací a hodnocení jednání takové osoby právě proto, že jsou na ni kladeny náročnější požadavky a veřejnost je oprávněna se o nich dozvídat, a to pro posouzení způsobilosti jak např. odborné, tak morální, obstarávat věci veřejné. Prezentace těchto údajů a jejich případná kritika však musí souviset s veřejnou činností, kterou daná osoba vykonává*“⁹⁸ Z citovaných rozhodnutí vyplývá, že byť se zásah do soukromí osob veřejně známých posuzuje poněkud benevolentněji, není bez limitů. Čím více bude projev směřovat od politické k soukromé agendě, tím více bude pozbývat privilegovaní. Především se to bude týkat informací o jiných členech rodiny politika a aktivitách nikterak nesouvisející s výkonem veřejné funkce apod. Rodinní příslušníci by tedy měli požívat stejné ochrany jako „obyčejní“ lidé, neboť ti dobrovolně nevystupují na veřejnou scénu, ale jejich postavení vyplývá z pouhého vztahu, který k dané známé osobě mají.

Při psaní této diplomové práce se mi okamžitě v hlavě promítla scénérie klasického případu, kdy paparazzi číhají na ulici před domem známých osob, na ulici, u jejich aut nebo například koncertních hal a snaží se je bez jejich vědomí vyfotografovat. Fotografování ze strany běžného občana by takové jednání znamenalo porušení § 84 a § 85 občanského zákoníku, novinářům však poskytuje jistou ochranu § 88 občanského zákoníku. Těmto ustanovením a jejich rozboru je věnována kapitola této diplomové práce. Ani ochrana zmíněného ustanovení § 88 však není bezmezná a konání novinářů musí být přiměřené a použití nebude v rozporu s oprávněnými zájmy dané osoby. Podle Ústavního soudu musí u zpravodajské fotografie „*Forma použití, jeho rozsah i*

⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 15. března 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03 (N 57/36 SbNU 605).

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp.zn. 30 Cdo 2591/2011.

*způsob vždy odpovídat účelu a zároveň musí být při každém tomto použití vždy šetřena lidská důstojnost dotčené fyzické osoby, neboť jinak jde v těchto případech o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby.*⁹⁹

Konečně je však nutné odlišovat pohled na soukromí politika a celebrit (zpěváků, herců, moderátorů...). U politiků je jejich postavení přímo odvíjeno z povahy jejich povolání, politická činnost je činností veřejnou. Jeho vlastní vystupování a touha se zviditelnit proto nebude brána natolik v potaz a ve většině případů bude posuzována stejně. Naproti tomu u celebrit toto kritérium zohledněno bude; jistě si každý z nás vybaví několik osob ze světa showbyznysu, o kterých slyší několikanásobně častěji vlivem jeho vystupování na sociálních sítích, v televizi, rozhlasu než o jiných, kteří se snaží spíše držet v ústraní.

Na závěr této kapitoly bych ráda rozebrala poměrně nedávnou situaci týkající se, nyní již bývalého, prezidenta České republiky Miloše Zemana. Koncem roku 2021 se začaly objevovat zprávy o jeho zhoršujícím se zdravotním stavu, hovořilo se o hospitalizaci v nemocnici, o kritickém stavu; naproti tomu jeho mluvčí takové informace vylučovali a ubezpečovali občany slovy, že prezident „vnímá“ a že se není čeho obávat. Informací bylo tedy přespříliš, především těch protichůdných, a nastaly obavy o prezidentův život a s tím spojený výkon funkce, do níž byl občany zvolen. Vyvstávaly zároveň otázky o tom, zda má vůbec společnost právo na soukromé informace o zdravotním stavu jiného. Odpověď by samozřejmě zněla ne, v případě, že by se jednalo o „obyčejného“, cizího člověka, který je chráněn lékařským tajemstvím a osobnostními právy. Tím samozřejmě nechci říct, že na prezidenta republiky se taková práva nevztahují, avšak je třeba přistupovat k nim poněkud jinak. Tím, že prezident republiky vykonává veřejnou funkci, na níž mají zájem občané České republiky, je pro ně informace o jeho zdravotním stavu důležitá nikoliv pro její osobní povahu, ale z důvodu veřejného zájmu. Společnost samozřejmě nemá nárok na detailní rozbor prezidentova stavu a rovněž ne na informace o zdravotním stavu, které nikterak nezasahují do výkonu jeho funkce, avšak na co nárok má, je pravdivé povědomí o tom, zda prezident dokáže vykonávat svou funkci a případně proč ne.

Současně s touto kauzou došlo rovněž k situaci, kdy byla v médiích zveřejněna fotografie prezidenta republiky v zuboženém a zjevně špatném zdravotním stavu. Fotografie odstartovala lavinu dohadů o tom, zda je vůbec zákonné takto „ponižující“ fotografii zveřejnit a pokud ano, tak zda nebyl vyžadován souhlas. Je samozřejmě těžké jednoznačně říct, zda je zveřejnění takové

⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 9.2.1998, IV.ÚS 154/97 (N 17/10 SbNU 113).

fotografie morální, zákonné, vhodné. Jak již několikrát zaznělo, je nutno přistupovat ke každému případu individuálně a ni tento nebyl výjimkou. Já osobně se přikláním k názoru, že zveřejnění fotografie nezákonné nebylo a že se nejednalo ani o zásah do prezidentových oprávněných zájmů. K tomuto názoru mi přispívá nejen fakt, že prezident, jakožto osoba, která dobrovolně vykonává veřejnou funkci a je osobou veřejně známou, musí počítat s mediální pozorností a také s tím, že bude fotografována a publikována bez svého vědomí, ale i skutečnost, že v dobu, kdy byla fotografie zveřejněna, byl nedostatek informací o zdravotním stavu prezidenta, neboť jeho mluvčí a osoby jemu blízké žádné vypovídající informace neposkytly. Fotografie tak pomohla národu udělat si obrázek o zdravotním stavu. Je tedy potřeba dívat se na situaci v celkovém kontextu, přihlídnout samozřejmě k morálce, ale také k věcné a osobní stránce věci. V tomto konkrétním případě zjevně nebylo cílem článku prezidenta zesměšnit nebo dehonestovat jeho špatný stav, ale předat tak povědomí o tématu, které bylo v tu dobu víc než aktuální a potřebné.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo přiblížení institutu ochrany podoby a soukromí a jeho promítnutí ve světle veřejně známých osobností. Cíl práce byl dle mého názoru splněn. Odpovědi na stanovené otázky byly nalezeny a jako zajímavé považuji i kritické pojetí neúplnosti stávající právní úpravy. Je však důležité zmínit i to, že vzhledem k rozmanitosti možných nastalých situací by bylo jakési obecné zakotvení dané problematiky velice obtížné a, jak je již zmíněno v textu práce, je nutné přistupovat ke každému příkladu individuálně. Ochrana podoby a soukromí je rozsáhlý právní institut, který se vlivem vývoje technologií a většího využívání internetu stává stále více aktuálním, a to nejen v rámci jeho obecné problematiky, ale i praktické využitelnosti s ohledem na média a jejich publikaci.

Z analýzy právního rámce pro ochranu podoby a soukromí veřejně známých osob v online prostředí a aplikaci stávajících právních principů v digitálním prostoru vyplývá, že tato problematika je stále výzvou pro současnou právní praxi. Zákonné zakotvení úpravy, které by přímo stanovovalo podmínky a rozsah ochrany veřejně známých osob, totiž nenajdeme; k jejich ochraně v současné době tudíž musí postačit onen obecný rámec, který je dle mého názoru nedostatečný. Na druhou stranu existuje na dané téma poměrně bohatá judikatura, pomocí níž lze dovodit jisté limity a případný vzhled do toho, jak by taková úprava mohla vypadat. Ochrana veřejně známých osob tak není zcela bezprecedentní.

S nástupem sociálních médií a rozšířením digitálního prostoru se objevují nové otázky a problémy, které vyžadují adaptaci a reinterpretační existujících právních principů. Právní rámec pro ochranu podoby a soukromí veřejně známých osob ve světě internetu je založen na kombinaci občanského zákoníku, autorského zákona a dalších právních předpisů, jako je zákon o ochraně osobních údajů. Tyto právní normy poskytují ochranu osobních práv, autorských práv a ochranu soukromí fyzických osob. Přestože stávající právní principy poskytují základní rámec pro ochranu podoby a soukromí veřejně známých osob v online prostředí, jejich aplikace v digitálním prostoru je složitá. Je nutné brát v úvahu specifika online prostředí, rychlost šíření informací a nedostatečnou kontrolu nad obsahem publikovaným uživateli. To vyžaduje pružnost a inovativní přístupy v právní praxi.

Každá kapitola nás provedla hlouběji do problematiky a poskytla nám důležité poznatky. První kapitola se zaměřila na klíčové pojmy související s touto problematikou, přičemž se ukázalo,

že legální definice u některých z nich chybí. Druhá kapitola podrobněji rozebírá ustanovení § 84 – 89 občanského zákoníku. Je zde zdůrazněna důležitost svolení ke zpracování a šíření osobní podoby člověka podle občanského zákoníku. Svolení musí být informované a jasně definovat rozsah a způsob použití, včetně média, na kterém bude podoba šířena. Právo na podobu člověka je spojeno s právem na soukromí, ale nemusí být omezeno pouze na soukromí. Výjimkou je situace, kdy je zřejmé, že svolení k zobrazení zahrnuje i svolení k rozšiřování obvyklým způsobem. Ve světle těchto ustanovení je důležité pečlivě zvažovat svolení a jeho rozsah, aby nedocházelo k porušení zákona. V této kapitole se dále hovoří o udělení souhlasu s pořízením a zpracováním podoby člověka, jeho odvolání, a dále pak o výjimkách, při kterých souhlas není třeba. Kapitola třetí se věnuje vývoji institutu, který má své počátky již v obecném zákoníku občanském a autorském zákonu z roku 1926. Největší zlom v jeho vývoji však přinesl zákoník z roku 1964. Následující a nejrozsáhlejší kapitola slouží k rozboru související judikatury, a to ať z českého prostředí, tak zahraničního. Judikatura týkající se ochrany podoby a soukromí veřejně známých osob vychází z principů ochrany soukromí a svobody projevu. V případě Hannover vs. Německo rozhodl Evropský soud pro lidská práva, že veřejně známé osobnosti mají omezenou ochranu soukromí ve srovnání s běžnými občany. To znamená, že veřejné osobnosti musí tolerovat určitý stupeň mediálního zájmu a jsou vystaveny vyšší míře sledování.

Podobný princip ochrany podoby veřejných osob uplatnil i v případě Tiriac vs. Rumunsko, kde Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že veřejně známá osobnost musí počítat s tím, že bude středem pozornosti veřejnosti. V české judikatuře je postoj k ochraně podoby a soukromí veřejně známých osob podobný. České soudy obvykle respektují vyšší míru veřejného zájmu o takové osobnosti a naopak očekávají, že veřejně známé osobnosti budou tolerovat určitou míru mediální pozornosti a kritiky.

Celkově lze říci, že veřejně známé osobnosti mají omezenou ochranu soukromí v porovnání s běžnými občany, ale tato ochrana není naprosto zrušena, a soudy se snaží najít vyvážený přístup mezi právem na soukromí a právem na svobodu projevu. Předposlední kapitola je věnována střetu práva na informace a ochrany podob a soukromí, kdy v některých případech uplatněním jednoho práva dochází k ústupku od práva druhého. Taková situace se však vždy posuzuje individuálně a je při ní zohledněno několik kritérií. Poslední kapitola týkající se samotné podstaty této diplomové práce pak téma uzavírá a obsahuje i krátkou úvahu za použití několika příkladů.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1165 (1998), ze dne 26. 6. 1998 o právu na soukromí, *Parliamentary Assembly*

Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Universal Declaration of Human Rights, 10.12.1948, New York

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.

Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, ve znění zákona č. 40/1960

Zákon č. 115/1953 Sb., autorský zákon, ve znění zákona č. 90/1963

Zákon č. 89/2012., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011

Zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský, ve znění zákona č. 69/1916

Zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 88/1862, o ochraně svobody domovní

Zákon č. 87/1862, o ochraně svobody osobní

Zákon č. 218/1926 Sb., o právu autorském, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky

Monografie a komentáře

BARENDT, Eric. *Freedom of speech*. Oxford, Oxford University Press, 2007

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2002

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praga: Leges, 2010

BLAHOŽ, Josef, BALAŠ, Vladimír, KLÍMA, Karel. *Srovnávací ústavní právo*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011.

- BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001
- DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné I*. Vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013
- DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016
- HELUS, Zdeněk. *Osobnost a její vývoj. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009
- HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část* 9.vydání, Praha: C.H. Beck, 2016.
- JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003
- KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině. 2.*, rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009
- KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva. 3.*, přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 1996
- KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4.*, podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004
- KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, PAVLÍK, Pavel, PLECITÝ, Vladimír. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*, 4.vydání, Praha: Linde, 2004
- KORBEL, František a kolektiv. *Právo na informace, 2.* aktualizované vydání, Praha: Linde 2005
- KOVÁČOVÁ, Lucia, NECHVÁTALOVÁ, Lucie, VÝBORNÝ, Štěpán. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013
- KÜHN, Zdeněk. *Ochrana soukromí v internetové době*. Brno: Masarykova univerzita – Mezinárodní politologický ústav, 2011
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace. 4.*, rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009
- MELZER, Filip a TÉGL, Petr. *Občanský zákoník I. svazek § 1-117 Obecná ustanovení: Komentář*. Leges, 2013
- NĚMEČEK, Tomáš. *Ochrana osobnosti v internetovém věku: Sborník textů z právnické konference*, Praha: Mafra

PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef, BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018

POSPÍŠIL, Ivo, LANGÁŠEK, Tomáš, ŠIMÍČEK, Vojtěch, WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012

SCHAUER, Frederick. *Fear, risk and the first amendment: unraveling the „chilling effect“*, Boston University Law Review, 1978

SOLOVE, Daniel J. *Understanding privacy*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2008.

ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011

VALOUŠEK, Martin, FIALOVÁ, Eva, LECHNER, Tomáš, HÁLOVÁ, Markéta, SIVÁK, Jakub, SOVOVÁ, Olga, BRUNA, Eduard, BRUNOVÁ, Markéta, MATES, Pavel. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praha: Leges, 2019.

Judikatura

Nález Ústavního soud ze dne 15. března 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03 (N 57/36 SbNU 605)

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005 spis. zn. I.ÚS 453/03 (N 209/39 SbNU 215).

Nález Ústavního soudu III. ÚS 256/01 ze dne 21. 3. 2002

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp.zn. III.ÚS 359/96 (N 95/8 SbNU 367)

Nález Ústavního soudu ze dne 15.3.2005, sp.zn. I. ÚS 367/03 (N 57/36 SbNU 605)

Nález Ústavního soudu ze dne 15.3.2005, sp.zn. I. ÚS 367/03 (N 57/36 SbNU 605)

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012., sp.zn. I ÚS 1586/09

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp.zn. II. ÚS 1774/14

Nález Ústavního soudu ze dne 9.2.1998, IV.ÚS 154/97 (N 17/10 SbNU 113)

Rozsudek ESLP ze dne 28. 1. 2003 ve věci *Peck proti spojenému království*, č. 44647/98

Rozsudek ESLP ze dne 30. 11. 2021 ve věci *Țiriac proti Rumunsku*, č. 51107/16

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp.zn. 30 Cdo 64/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006, sp.zn. 30 Cdo 2232/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2007, sp.zn. 30 Cdo 608/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2012, sp.zn. 30 Cdo 42/2011

Rozsudek senátu ESLP ze dne 24.6.2004, *von Hannover proti Německu* č. 59320/00

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.8. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2782/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp.zn. 30 Cdo 2591/2011
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp.zn. 20 Cdo 3599/2017
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5352/2008
Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.2.2005, sp. zn: III.ÚS 11/04 (U 4/36 SbNU 769)
Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.4.2014, sp. zn I ÚS 2246/12
Usnesení Ústavního soudu ze dne 25.11.2010, sp.zn. II. ÚS 468/03

Elektronické zdroje

FÜHREROVÁ, Jana. *Advokátní deník: Ochrana osobnosti a\ stanovení přiměřeného zadostiučinění* [online]. 16. 4. 2018[cit. 2023-08-13]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ochrana-osobnosti-a-stanoveni-primereneho-zadostiucineni>

FREJTICHOVÁ, Dominika. *Ekonom: Ochrana veřejně známé osobnosti v médiích* [online]. 14.3.2014 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://pravniciradce.ekonom.cz/c1-61838680-ochrana-verejne-zname-osobnosti-v-mediich/>

MALIŠOVÁ, Tereza. *Advokátní deník: K podmínkám pořízení a šíření obrazového záznamu člověka* [online]. 18.3.2020 [cit. 2023-07-21]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/03/18/k-podminkam-porizeni-a-sireni-obrazoveho-zaznamu-cloveka/#_ftn27

MATZNER, Jiří. *Právní prostor: Kde leží hranice mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti u známých osobností?* [online] 28. 3. 2019 [cit. 13-6-2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/kde-lezi-hranice-mezi-svobodou-projevu-a-pravem-na-ochranu-osobnosti-u-znamych-osobnosti>

MATZNER, Jiří. *Právní prostor: Svoboda projevu vs. právo na ochranu osobnosti u veřejně činných osob.* [online].15.11.2016 [cit. 2023-06-05]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/svoboda-projevu-vs-pravo-na-ochranu-soukromi-u-verejne-cinnych-osob>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Jak žádat o informace.* [online]. [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jak-zadat-o-informace-453908.aspx>

ŠERÁ, Hana. *Advokátní deník: Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie* [online]. 15.3.2020 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z:

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na problematiku ochrany podoby a soukromí u veřejně známých osob. Veřejné osobnosti, jako jsou politici, celebrity a veřejní činitelé, se často ocitají ve veřejném zájmu a jsou vystaveny většímu mediálnímu dohledu a zájmu veřejnosti.

Cílem této práce je analyzovat různé aspekty ochrany podoby a soukromí veřejně známých osob z právního hlediska. Práce se zaměřuje na přiblížení základních pojmů, právní rámec, který upravuje ochranu práva na podobu a soukromí ve vztahu k veřejným osobnostem, vývoj právního rámce a studium judikatury.

V rámci práce jsou analyzovány příklady a případy z praxe, které ilustrují situace, kdy dochází ke konfliktu mezi veřejným zájmem a právem jednotlivců na ochranu své podoby a soukromí. Důraz je kladen na hodnocení těchto situací z etického hlediska a na hledání rovnováhy mezi zájmy veřejnosti a právy jednotlivců.

Výsledky této práce přinášejí ucelený pohled na ochranu podoby a soukromí veřejně známých osob, a poskytují doporučení a návrhy pro další zlepšení a upřesnění právních předpisů v této oblasti. Práce přispívá k diskusi o rovnováze mezi právem na soukromí a právem veřejnosti na informace, a nabízí perspektivy pro další výzkum a vývoj v oblasti ochrany podoby a soukromí u veřejně známých osob.

Abstract

This thesis focuses on the issue of image protection and privacy of public figures. Public figures, such as politicians, celebrities and public figures, often find themselves in the public eye and are subject to greater media scrutiny and public interest.

The aim of this paper is to analyse various aspects of image and privacy protection for public figures from a legal perspective. The thesis focuses on an overview of the basic concepts,

the legal framework that governs the protection of the right to image and privacy in relation to public figures, the development of the legal framework and the study of case law.

The thesis analyses examples and cases from practice that illustrate situations where there is a conflict between the public interest and the right of individuals to protect their image and privacy. Emphasis is placed on assessing these situations from an ethical perspective and on finding a balance between the public interest and the rights of individuals.

The results of this work provide a comprehensive view of the protection of the likeness and privacy of public figures, and provide recommendations and suggestions for further improvement and clarification of the law in this area. The work contributes to the debate on the balance between the right to privacy and the public's right to information, and offers perspectives for further research and development in the area of image and privacy protection for public figures.

Klíčová slova

Ochrana podoby a soukromí, média, veřejně známé osoby, právo na informace, právo na soukromí

Keywords

Image protection and privacy, media, public figures, right to information, right to privacy